NUMMER 37 DONDERDAG 16 SEPTEMBER 1926 26STE JAARGANG

Het Koloniaal Weekblad

ORGAAN DER VEREENIGING „OOST EN WEST"

ADRES VOOR REDACTIE EN ABONNEMENTEN:
Vereeniging „Oost en West", Heulstraat 17, Den Haag
Telefoon 14519, Postgiro 14574

HOOFDVERTEGENWOORDIGER IN NED.-INDIË:
Mr. K. FAUSER, Tandjong Balei, Sumatra's Oostk.

Opgericht 21 Maart 1900
door Kolonel
G. E. V. L. VAN ZUYLEN

„Het Koloniaal belang is een algemeen Nederlandsch belang"

ADRES VOOR ADVERTENTIËN:
N.V. Drukkerij Ten Hagen, Nobelstraat 20, Den Haag
Telefoon 11987 en 11988, Postgiro 17280

BIJ CORRESPONDENTIE DEN NAAM VAN HET BLAD TE VERMELDEN

DIT BLAD LIGT TER RAADPLEGING EN LEZING OP DE LEESTAFELS DER OOST- EN WEST-INDISCHE MAILBOOTEN EN DER VOORNAAMSTE SOCIETEITEN, HOTELS, CAFE'S EN LEESINRICHTINGEN, ZOOWEL HIER TE LANDE ALS IN OOST- EN WEST-INDIË

CONTRIBUTIE ad f 5.- 's jaars minimum, voor het lidmaatschap dezer vereeniging, loopt voor hen die zich in het tijdvak van 1 October tot en met ultimo December opgeven tot en met ultimo December 1927. Zij ontvangen het „Kol. Weekblad" dus gratis gedurende het laatste kwartaal van dit jaar.

Ramp Sumatra.

Ontvangen t/m. 12 September:

Vorig saldo	f 1527.—
Van H. P. M. v. A. te Haarlem	„ 10.—
	f 1537.—

Opbloei.

Een enkel woord tot onze lezers nu de zomer voorbij is en de wintercampagne een aanvang neemt.

De Vereeniging „Oost en West" maakt een tijdvak van verhoogden bloei door. Ligt in dezen volzin een beperking, de leden zelven zullen die kunnen opheffen.

Meerdere factoren hebben tot dien opbloei meegewerkt; één dezer worde slechts genoemd: de toenemende werkzaamheid der afdeelingen. Daar het hier geen verslag geldt zullen alleen twee afdeelingen met name genoemd worden, de twee welke in den laatsten tijd een sterke opleving vertoonden en dientengevolge dien opbloei krachtig bevorderd hebben: Arnhem en Nijmegen.

De reeds onder den vorigen Voorzitter, Mr. W. Sonneveld, begonnen en onder den tegenwoordigen, den Heer R. Zuyderhof (wiens conterfeitsel wij — buiten zijn medeweten — hierbij onder de oogen onzer lezers brengen) voortgezette pogingen om te trachten hier en daar wat „nieuw bloed" te brengen, is met gunstigen uitslag bekroond geworden en het is te danken aan de geestkracht en den goeden wil van eenige zich voor bestuursfunctiën welwillend beschikbaar gesteld hebbende personen in genoemde afdeelingsplaatsen, dat het ledental daar op ongedacht sterke wijze toegenomen is.

Goed voorbeeld doet goed volgen! en zoo mag de hoop gekoesterd worden, dat die ledenvermeerdering zich niet blijft bepalen tot Arnhem en Nijmegen, maar dat deze zich ook over andere, over *alle* afdeelingen zal uitbreiden, waartoe wellicht kan bijdragen de door het Dagelijksch Bestuur aangegeven methode voor de werving van leden.

Intusschen — geen licht zonder schaduw — in den aanhef is het woord beperking, als tijdsaanduiding in het zinsverband neergeschreven. Maar in feite behoort dit woord in zijn zakelijke beteekenis te worden genomen ten opzichte van het Orgaan der Vereeniging, het Koloniaal Weekblad, echter uitsluitend met betrekking tot de advertentie-rubriek.

Kan in algemeenen zin van „opbloei" gesproken worden, genoemde rubriek heeft daarin geen gelijkelijk aandeel. Zij kan en moet zich uitbrei[den]. Het spreekt van zelf dat, waar de zetel van het [be]stuur gevestigd is in Den Haag, waar verreweg [de] grootste afdeeling is en waar het Orgaan uitko[mt], de annonces overwegend van Haagsche afko[mst] zijn. Wij zouden daarom gaarne, ter aanvulling [de]zer rubriek, de aandacht der Haagsche leden a[llereerst] voor haar willen vragen en hunne mede[wer]king inroepen om de adverteerders — te go[eder] naam en faam bekende firma's — te steunen en [te] begunstigen. Stijgt daardoor de waarde hun[ner] annonces, welke toch in een blad als het Kolo[niaal] Weekblad onmisbaar zijn, dit meerdere rende[ment] zal anderen aansporen eveneens hun geluk in [het] Orgaan te beproeven.

Mocht deze medewerking van de zijde der le[den] der Vereeniging verleend worden, dan zal [er] sprake meer behoeven te zijn van beperking, al[leen] van „Opbloei".

De nieuwe samenstelling van den Volksraad.

Als de Volksraad in October a.s. voor de naja[ars]zitting bijeenkomt, is dat voor het laatst in [de] tegenwoordige samenstelling en onder vigeur [van] de tegenwoordige regeling, van het Indische Re[ge]ringsreglement. De nieuwe Volksraad zal [worden] samengesteld en optreden volgens de bepalin[gen] van de nieuwe Staatsinrichting van Ned.-Indië [en] de daarmede verband houdende regelingen.

Voor de verkiezing van nieuwe leden van [den] Volksraad zijn op Java hier en daar de bespre[kin]gen betreffende de candidaturen reeds aan[ge]vangen.

De candidaatstelling is op twee dagen en [zal] bij periodieke verkiezingen, als thans zullen [plaats] hebben, op Donderdag en Vrijdag 14 en 15 Octobe[r].

Alleen in kieskring IV, de Vorstenlanden, o[m]vattende de gewesten Soerakarta en Jogja[karta] heeft geen candidaatstelling plaats, daar zij [de] oudste hoofd van gewestelijk bestuur in de [Vor]stenlanden en de Zelfbestuurders de kiezers [. De] verkiezing van een lid heeft hier plaats [op] Januari a.s.

Indien in de andere kieskringen, waar wel candidaatstelling plaats heeft, een stemming [over] candidaten noodig is, m.a.w. indien voor éé[n of] meer zetels meer dan een candidaat is gesteld, heeft deze verkiezing plaats op Maanda[g] Januari a.s.

De verkiezing geschiedt onder technische lei[ding] van het Volksraadstemkantoor te Batavia.

Gereleveerd zij voorts, dat de nieuwe Volks[raad] zal bestaan uit een lid, tevens voorzitter en [60] leden. De tegenwoordige Volksraad is samen[ge]steld uit een lid tevens voorzitter en 48 leden.

Thans benoemt de Gouverneur-Generaal [24] leden, van wie 8 moeten behooren tot de Inlan[ders] en 16 tot de Europeanen en Vreemde Oosterlin[gen]. De leden der locale raden kiezen 24 leden, van [wie] 12 moeten behooren tot de Inlanders en 12 tot [de] Europeanen en Vreemde Oosterlingen.

Voor den nieuwen Volksraad, waarvan de e[erste] zitting waarschijnlijk met ingang van Maandag [16] Mei van het volgende jaar aanvangt, (de offic[ieele] datum, 15 Mei is een Zondag), zal bestaan ui[t 30] gekozen leden, en wel 20 inheemsche onderdan[en] — niet-Nederlanders (Inlanders), 15 onderdanen-[Nederlanders] en 3 uitheemsche onderdanen-niet-Nederlanders (deze laatste groep omvat dus [an]ders dan totdusver, niet alleen de Vreemde O[oster]lingen, maar ook b.v. alle Europeanen-niet-[Neder]landers, thans is er een groep Europeanen [— dus] ook Nederlanders — en Vreemde Oosterlin[gen]).

Benoemd worden door den Gouverneur-Ge[neraal] 5 inheemsche onderdanen-niet-Nederlanders, [ten] minste 15 onderdanen-Nederlanders en ten ho[ogste] 2 uitheemsche onderdanen-niet-Nederlanders.

De te kiezen 20 inheemsche onderdanen-niet-Nederlanders worden afgevaardigd door 12 kieskringen, waarvan 4 op Java en op de Buitengewesten. Hiervan behooren tot Sumatra: Zuid-Sumatra, Menangkabau, Noord-Sumatra en Oost-Sumatra, welke kieskringen elk een lid kiezen. Kiezer zijn hier de inheemsche onderdanen-niet-Nederlanders, die lid zijn van een localen- of regentschapsraad.

De te kiezen 15 onderdanen-Nederlanders en de uitheemsche onderdanen-niet-Nederlanders worden gekozen, onderscheidenlijk door de tot hun eigen groep behoorende leden van locale- of regentschapsraden in geheel Ned.-Indië, die daartoe tezamen elk een kiezerscorps vormen.

In de kieskringen, die slechts één lid afvaardigen, geschiedt de verkiezing volgens het stelsel der volstrekte meerderheid; elders op den grondslag van evenredige vertegenwoordiging.

De leden van den Volksraad worden voor een tijdperk van 4 jaren verkozen of benoemd.

Vermelden we ten slotte nog — schrijft de Deli-Ct., waaraan deze beschouwing is ontleend — dat een der eerste en belangrijkste werkzaamheden van den nieuwen Volksraad is de benoeming uit zijn midden van een College van Gedelegeerden, bestaande uit den voorzitter van den Volksraad als lid, tevens voorzitter en 20 leden. De verkiezing van deze leden geschiedt op den grondslag van evenredige vertegenwoordiging.

Dit college, dat in het openbaar te Batavia zal vergaderen, oefent uit de bevoegdheden welke de Volksraad ten aanzien van de wetgeving van Indië op het boven aangegeven tijdstip zullen zijn toegekend. Die bevoegdheden zijn: medewerking aan de vaststelling van ordonnanties, het recht ontwerpen van ordonnanties aan den Gouverneur-Geeneraal in te dienen, het recht wijzigingen te maken in een door den Landvoogd toegezonden ontwerp-ordonnantie.

De Volksraad in pleno is echter bevoegd zich de behandeling van ontwerpen voor te behouden. Acht de Gouverneur-Generaal de afdoening van een zoodanig ontwerp zoozeer spoedeischend, dat niet op het bijeenkomen van den Volksraad kan worden gewacht, dan geschiedt de behandeling door het College van Gedelegeerden. Dit laatste is, tenzij de Volksraad anders beslist, belast met het verrichten van voorbereidende werkzaamheden, ten aanzien van door den Volksraad voor zich gereserveerde ontwerpen.

Is de Volksraad niet bijeen, dan kan het College van Gedelegeerden de belangen van Ned.-Indië en zijn ingezetenen voorstaan bij de Koningin, bij de Staten Generaal en bij den Gouverneur-Generaal, die ook deze laatste uitnoodigen om nopens zaken Ned.-Indië betreffende, inlichtingen te geven.

De Poenale Sanctie.

De ontwikkelde Nederlander, belangstelling koesterende voor de Overzeesche Gewesten, stuit, begrijpelijk, meermalen op uitdrukkingen, ontleend aan de Indische terminologie, welke hij wel eenigszins verstaat, maar welker eigenlijke beteekenis hem toch niet helder voor oogen staat. Wat zegt hem: „Poenale Sanctie”? Beide woorden verstaat hij, maar het begrip — door de samenvoeging — is hem niet recht duidelijk. De volgende korte, populaire verklaring moge hem den weg wijzen.

Het vraagstuk der economische ontwikkeling van het uitgestrekte eilandenrijk Indië wordt voor een groot deel beheerscht door de voortbrenging. Op Java, niet het grootste maar wel het voornaamste eiland, is het door de dichtheid der bevolking alsmede om andere redenen welke hier onbesproken kunnen blijven, niet mogelijk de productie hooger op te voeren; dit is wel het geval in de Buitengewesten (men weet wat onder die benaming verstaan wordt) waar de bewoners schaarscher zijn. Voor de ontwikkeling der Buitengewesten zijn twee dingen noodig: kapitaal en arbeidskrachten. Het kapitaal blijve buiten beschouwing; voor ons doel vragen alleen de arbeidskrachten de aandacht. Deze zijn nu juist in die Gewesten niet of in niet voldoend aantal te vinden, 1e. om de geringere bevolking, reeds genoemd; 2e. omdat die bewoners zich doorgaans weinig genegen toonen op Westersche landbouw - en andere - ondernemingen te werken. De arbeiders moeten dus van elders komen, voornamelijk uit Java en China en worden voor den arbeid geschikt gemaakt, wat gebleken is zeer goed mogelijk te zijn. Ter wille der rechtszekerheid nu moeten zij zich — met bedreiging van straf bij schennis — contractueel verbinden, terwijl degenen in wier dienst zij zijn, gehouden zijn het behoorlijk te behandelen. Onnoodig hierover verder in bijzonderheden te treden. Ziehier nu den band welke werkgevers en werknemers bindt en welke wettelijk vastgelegd is in de z.g. koelie-ordonnanties, de voornaamste regeling op dit stuk.

Het geheele samenstel van wetsbepalingen betreffende de wetgeving, den arbeid, de verplichtingen der ondernemers en de arbeidsinspectie vormt met die koelie-ordonnanties een eenheid welke wordt aangeduid als „Contractarbeid” of „Poenale Sanctie”.

De bij Nederl.-Indië betrokken scheepvaart.

Met belangstelling namen wij kennis van het op 31 Juli 1926 uitgekomen *Scheepvaartnummer* van „De Indische Post”, welk nummer, blijkens de inleiding op het titelblad, uit dankbaarheid gewijd is aan de mannen der zee, waaronder te begrijpen allen, die daartoe behooren, zoowel aan boord als aan den wal.

Een zoo beknopt mogelijk gehouden overzicht van den inhoud zal bij onze lezers wellicht den aandrang tot nadere kennismaking opwekken.

Het eerste artikel bevat onder den titel „*De mannen der zee*” eene lofrede op onze zeelui, waaronder niet alleen te verstaan het gezagvoerend personeel, doch ook de mannen van vooruit, dikwijls ruwe kerels, maar die, als de nood aan den man komt, hun plicht doen op het dek en beneden voor de verzengende vuren. En als aan het slot van dat artikel wordt opgemerkt, dat men niet al te vaardig moet zijn met een minachtend oordeel, indien een paar van die menschen later op den vasten wal de lange dagen en nachten van onafgebroken hoogste inspanning willen vergoeden door eenige oogenblikken van uitbundig passagieren, waarbij de schrijver ook herinnert aan de woorden van Vondel in zijn Lof der Zeevaert, dan zeggen wij hem na: „Heil onzen mannen der zee, die Neerland's naam hoog houden, overal waar de driekleur over de groote wateren wappert.”

Eenige aardige afbeeldingen van eene zeemeermin zittend op den schoot van Neptunus en van eene, die een dikken bootsman uit een sloep naar zich toetrekt, verlevendigen het vlot geschreven stuk.

Daarop volgt een *interview* van den Heer J. H. Hummel, Directeur van de Kon. Paketvaart Mij. in Nederland, waaruit de groote beteekenis van deze maatschappij voor Ned.-Indië duidelijk naar voren treedt. Schertsenderwijze noemde de Directeur zijne maatschappij „je reinste van Gend en Loos”. In dit interview komt de moeilijkheid van het op peil houden van het personeel der vloot ter sprake en wordt de vrees geuit, dat straks niet genoeg stuurlieden of machinisten voor de scheep-

H.H. SECRETARISSEN der afdeelingen worden er nogmaals beleefdelijk aan herinnerd dat in de verschillende rubrieken van het K.W. steeds namen voorkomen van personen die in aanmerking komen om voor het lidmaatschap der Vereeniging te worden aangezocht.

vaartbedrijven te verkrijgen zullen zijn in verband met plannen der Regeering in de richting van opheffing van zeevaartscholen in ons land. Wij willen hopen, dat bij mogelijke opheffing de capaciteit der blijvende inrichtingen althans naar verhouding vergroot zal worden. Maar het is gelukkig nog niet zoover.

Hierna schrijft M. A. J. Kelling over de Stoomvaartmaatschappij *Nederland*, waarbij in den tekst afbeeldingen van het S.S. J. P. Coen te Sabang en van een luxe hut a/b der P. C. Hooft zijn opgenomen. De schrijver geeft beschouwingen over de oprichting en ontwikkeling, het passagiers- en vrachtvervoer, de loon-, gage- en salarisregelingen van het personeel, alsmede de pensioenregeling. Dezelfde schrijver heeft ook over de Stoomvaart-Mij. *Rotterdamsche Lloyd* met den daaraan onafscheidelijk verbonden naam der firma W. Ruys en Zn. een artikel van gelijke strekking geschreven, nu met het mailschip Slamat als hoofdfiguur. De nauwe samenwerking van Nederland en Rott. Lloyd blijkt uit den 14-daagschen maildienst op Indië, in de 14-daagsche snelvrachtdiensten van Hamburg, Bremen, Rotterdam en Amsterdam naar N.-I., in de Java—Bengalen-lijn en binnenkort in een gecombineerden vrachtschependienst van Genua naar N.-Indische havens. Ook zijn beide maatschappijen met de Holland—Amerika-lijn en Bluefunnel-line bij de Java—New-York-lijn betrokken.

Tusschen beide genoemde artikelen van M. A. J. Kelling valt eene interessante bijdrage van W. A. P(enard), getiteld: *De zee en het inheemsch bijgeloof*, waaruit te leeren valt, dat op het punt van bijgeloof East and West wel degelijk elkaar ontmoeten.

Interviewer geeft daarna bijzonderheden van de Nederlandsche Stoomvaart-Mij. *Oceaan*, welke hij van den Directeur, den Heer P. C. Adrian, op de meest vriendelijke wijze verkreeg. Hij beschrijft in 't kort de demonstratie van de Fleming Patent reddingboot, waarmede het nieuwe dubbelschroefmotorschip „de Phrontis" is uitgerust. Interviewer besluit met de woorden: „Honour, when honour is due", ook tegenover deze Nederlandsche maatschappij.

V. d. Ven wijdt eene beschouwing aan de *Gouvernements-Marine*, waaruit men een indruk krijgt van de verrichtingen van dezen geheel met burgerlijk personeel gaande gehouden diensttak. De naam „Setenga-Kompenie" geeft in het Maleisch de plaats aan, die zij tusschen de Kon. Marine en de koopvaardij inneemt.

Naar aanleiding van het binnenkort [1]) in de vaart komen der P. C. Hooft van de Nederland volgt hierna een extract uit *„De Aanmerckelijke Voyagie gedaan door Wouter Schouten naar Oost Indiën in 1676"*. Bij lezing kan ieder voor zich eene vergelijking maken tusschen het reizen a/b der hedendaagsche schepen met luxe en comfort en de houten scheepjes van een 250 jaar geleden, waarmede Schouten de reis naar Batavia aanvaardde.

J. J. B. geeft een artikel over de *Kon. Paketvaart-Mij.* en bespreekt de vracht- en passagiersvaart op de geregelde lijnen, de speciale vrachtschepen en de door de Mij. bevaren Java—Australië-lijn. Het uitgebreide bedrijf met zijne omvangrijke organisatie weet hij ons levendig te maken; o.a. wijst hij op de stichting door de Paketvaart-Mij. van eene mijnbouwonderneming in N.-O.-Borneo, de steenkolen-Mij. Parapattan, met het doel om voor de brandstofvoorziening der vloot niet geheel van anderen afhankelijk te zijn.

Onder het hoofd *„De Buitenlandsche lijnen"* vinden wij een relaas over de positie der Blue Funnelline en beschrijvingen over de Peninsular and Oriental S.S. Cy. (P. and O.), de British India en de Union S.S. Cy. of New Zealand, de Nippon Yusen Kaisha en de Messageries Maritimes (van welke laatste het S.S. André Lebon, groot 27.000 ton, in beeld is opgenomen), alsmede over de Duitsche lijnen Nord Deutscher Lloyd te Bremen en de S... neslijn.

Wij moeten, evenals ten aanzien van de over... artikelen geschiedt, ter bekorting ook hier met... kele woorden volstaan en veel belangrijks on... meld laten.

Eene bespreking over *het Dokbedrijf in N...* vraagt hierna de aandacht, de bewerker is niet... noemd. Wij zien afbeeldingen van de aangroei... na langdurig verblijf in de Indische wateren... van den toestand der scheepshuid na het schoo... maken, alsmede van het S.S. Tjikarang in... droogdok. Eene opsomming der droogdokke... N.-I. nemen wij nog even over. Er zijn 2 drijv... droogdokken van 2000 en 5000 ton te Sabang, ... van 4000 en 8000 ton en eene sleephelling tot ... ton te T. Priok, drie idem van 1400, 3500 en 1... ton te Soerabaja, behalve de gegraven en drijv... droogdokken van het Marine-Etablissement al... De moeilijkheden van de Indische dokexploi... betreffen vooral het personeel.

Een onzer zeevaarders is de titel van het vol... niet onderteekend artikel. Van de verwonderl... en de gedenkwaardige reize van Schipper W... Ysbrandtszoon Bontekoe uit Hoorn wordt een... onderhoudend uittreksel gegeven.

Door O. J. v. Z. wordt *„Het Veembedrijf"* ... schreven, hij geeft aan oningewijden eenig... van de voorgeschiedenis, ontwikkeling en het... van veembedrijven, waarmede hij o.i. gelukk... geslaagd. In Indië bestaan de Veemen nog sl... kort, aanvankelijk te Soerabaja, later te Ba... en Makasser. Zij hebben zich, door de omstan... heden gedwongen, meer toegelegd op het st... dooren en lossen en laden der schepen aan de... den voor hunne Pakhuizen aan de Haven.

De *Ned. Scheepvaart Unie* is het volgend art... waarin de motieven voor de oprichting (door... initiatief van Jhr. L. P. D. Op ten Noort) w... uiteengezet, alsmede finantieele bijzonder... worden gegeven. Tot de Unie zijn toegetreden... Nederland, Rotterdamsche Lloyd en Kon. Pak... vaart-Mij., maar zij laat de drie contracteeren... maatschappijen haar eigen beheer en zorgt ... naar buiten voor gemeenschappelijke act... beeltenis van Jhr. Op ten Noort siert de ... fende blz.

De reeds meergenoemde schrijver M. A. J. ... ling komt daarna aan het woord over de Kon... *ketvaart-Mij.*; men ziet van hoeveel belang di... in N.-I. wordt geacht door de meerdere arti... aan haar gewijd. In dit artikel wordt een vlu... beeld gegeven van de historische ontwikkelin... passagiers en afschepers, de vloot en nevenb... ven, binnen- en buitenlandsche lijnen, verb... gen en uitbreidingen; aan het slot zijn ... finantieele gegevens toegevoegd. Van denz... schrijver volgt iets verder een lezenswaardig... kel over de *Java-China-Japan-lijn*, waarbij is... beeld het S.S. Tjisaroea.

Tusschen beide laatstgenoemde artikelen... eene ongeteekende bijdrage onder het hoofd... *scheepvaart en de economische toestand"* o... men. Uit de scheepvaartstatistiek, samengest... het Hoofdkantoor van Scheepvaart, zijn ... wekkende cijfers omtrent het scheepvaartv... getrokken en daaruit kan men de juistheid... voelen van de woorden des ongenoemden ... vers, luidende: de scheepvaart is de kurk, w... Insulinde drijft.

A. M. W. van Renesse behandelt „*De Ind... havens*" en beschrijft eerst in geographis... hoe Insulinde gelegen is ten opzichte van... rige wereld om een indruk te geven van de... kenis der havens van onzen Indischen Archi... kustlijn telt ongeveer 500 grootere en klein... vens. Toen een algemeene drang naar verb... der havens ontstond, heeft het Indische ... nement de heeren G. J. de Jongh en ... Kraus uitgenoodigd ter zake van advies te... waarbij het denkbeeld van enkele aan te... Oceaanhavens aan de orde kwam. De hav...

[1]) Op 31 Augustus j.l. vertrok het schip naar Indië.

...ng, Belawan, T. Priok, Semarang, Soerabaja, ...latjap, Cheribon en Makassar worden nader be...ken en schrijver komt tot de conclusie, dat in het ...zicht van havenaanleg veel tot stand is gebracht.

Drie artikelen besluiten de scheepvaartnummer...ie; zij zijn:

De brandstofvoorziening der schepen in N.-I.,
Het leven aan boord der Compagniesschepen,
De Inlandsche scheepvaart,

...j dragen geen onderteekening. In het eerste le...n wij over den grooten voorsprong boven vele ...dere landen, dien N.-I. heeft, doordat de bodem ...et alleen steenkolen en bruinkolen, dus vaste ...andstof bergt, maar ook vloeibare brandstof in ...e rijke petroleumvelden. De geproduceerde ko...n worden grootendeels door de Kon. Paketv. Mij. ...rvoerd uit de voornaamste afscheep- tevens ...nkerhavens hoofdzakelijk naar de 4 groote ko...stations Sabang, T. Priok, Soerabaja en Makas...r.

De voornaamste producent van petroleum is de ...n. Petroleum Mij., die in combinatie met de ...ell ook in Indië de groot- leverancier is. Voor de ...ductie en het technisch bedrijf zorgen de Bataaf...he Petr. Mij. met hare dochterondernemingen ...rdtsche, Perlak, Tarakan en Ma. Enim. De An... Saxon Petr. Cy. met de N. I. Tankstoomboot... zijn de transportlichamen, terwijl de Asiatic ...troleum Cy. voor den verkoop zorgt. Naast de ...ninklijke werken in Indië nog de Koloniale Mij. ...onderdeel van De Standard Oil Cy. of New...k en de Ned.-Indische Aardolie-Mij. (Djambi).

De beide laatste artikelen zijn uit historisch ...punt van belang. Van de Inlandsche scheep...t bleef de Boegineesche van beteekenis; de ...bewoners van Celebes' Zuidwestarm doorkrui...nog steeds met de moessons mee den ganschen ...pel in hunne fraaie, zeewaardige padewakang's ...isters met een inhoud van ± 30 ton) en ...— 12 ton).

...anks de grootste zelfbeperking hebben wij ...hien met dit resumé de ons toegestane plaats...te toch nog overschreven; wij hopen, dat de ...ctie van het Kol. Weekblad ons hierover niet ...rd zal vallen. Het scheepvaartnummer is ook ...buitengewoons!

W. C. B. W.

De Nirwāna-Flats den Benoordenhoutschen weg te 's-Gravenhage.

...hitecten: Irs. B. Byvoet, J. Duiker, J. G. Wiebenga.

Wij allen droomen ons een woning, waarin zij volkomen vrij kunnen zijn.

CORBUSIER.

...de stad: het heele huis, de boven- of beneden...ing, ja zelfs de nieuwere zoogenaamde flats, ...uiten op het land, de vrijstaande villa, zij alle ...hen als gebrek, dat de bouw of inrichting of ...nisatie zoodanig is, dat onze vrijheid zeer be...t wordt, zoo zelfs, dat pessimistische huis...en spreken van slavernij.

...nstbodenmisère, hemelhooge trappen, radio, ...kindergestoei boven, onder, links, gesand...ed tusschen drie of vier buren, is men als een ...in een pudding. Het resultaat van dezen vrij...gemeenen toestand is, dat het publiek als het ...afgestompt, zich ternauwernood bewust is, ...n den ordeloozen chaos iets goeds te schep...

...n verademing is het daarom kennis te maken ...de Nirwana flatpannen, die den indruk wek...dat hier moderne zeer wetenschappelijke techniek en organisatievermogen zoowaar het verloren Paradijs terugvonden, voor zoover de woning haar bijdrage hiertoe kan leveren.

Uit het prospectus dezer Nirwana flats nemen wij over: De ideale woning van gesoigneerde stemming moet zijn: dienstbodenloos, maar met een ruim aantal levende en denkende bedienden naast de doode mechanische en electrische middelen. Men moet zoo mogelijk onbeperkt onafhankelijk zijn van huiselijke dienstverrichtingen. Aan tien geboden moet worden voldaan: vrijheid, comfort, schoonheid, economische constructie van de woning, economisch leven in die woning, dagelijksche gezondheid met volle teugen, glad harmonisch functioneeren van alle noodige dienstverrichtingen buiten de woning, de dienstbode moet praktisch gesproken overbodig zijn, voor de resteerende lichte huishoudelijke bezigheden moet getraind specialisten-personeel ter beschikking staan, vruchtbare deelname aan genoegens, stadsleven, uitgaan enz. moet zonder bezwaar mogelijk zijn, ook als men kinderen heeft.

Zakelijke gegevens.

Getraind specialisten-personeel staat gereed elken dienst over te nemen, verdeeld naar groepen. In de prijzen die vanaf *f* 1400.— per jaar varieeren, is gas, electriciteit, warmte, water, volledige bediening buiten de woning en tot zekere grenzen ook in de woning inbegrepen.

Voorbeelden:	1	2	3
Salon	—	—	9.30×6.80
Woonkamer	6.50×4.40	7.00×6.00	7.30×6.00
Pulmanook	3.75×2.90	3.90×2.90	3.90×2.90
Keuken	3.75×2.90	3.75×2.90	3.75×3.25
Slaapkamer	4.25×2.30	5.00×3.70	5.90×4.00
Slaapkamer	4.25×2.80	5.00×3.70	5.90×4.00
Slaapkamer	4.25×2.60	5.00×3.70	5.30×3.00
Slaapkamer	—	4.00×2.60	4.30×3.50
Badkamer	3.00×2.00	2.20×2.20	2.70×2.20
Bergkamer	3.00×2.20	2.50×2.00	2.70×2.20
Totale oppervl.	155 M2.	206 M2.	310 M2.
Huurprijs v.a.	*f* 1400.—	*f* 2000.—	*f* 3075.—

Op het dambordvormige ingedeelde terrein zijn volkomen van elkaar onafhankelijk vijf gebouwen ontworpen, waartusschen kolossale pleinen, elk ruim 500 M2. groot; aan den voet van elk gebouw heeft men dus drie groote parken met het daaraan grenzende sportterrein onmiddellijk verbonden. Het personenverkeer naar de verschillende verdiepingen geschiedt uitsluitend door middel van liften, bovendien monden in de keukens goederenliften, valkokers voor vuil waschgoed en afzonderlijke voor vuilnis.

Over de toegangsstraten onder meeloopende helling gelegd, glijden de auto's vanaf de straat met afgezetten motor over het geruischlooze wegdek, zonder stoornis voor de bewoners de sousterraingarage binnen, men stapt uit de auto in de lift. De dikke kurkplaatbekleeding op massieve betonvloeren voorkomen geluidshinder. De woonkamers der woningen in eenzelfde gebouw op dezelfde verdieping gelegen, liggen 12 M. uit elkaar; zes tusschenliggende wanden van speciaal gunstig geluidwerende eigenschappen, waarborgen ook in deze richting volkomen geluidisolatie.

Op de daken van elk gebouw 25 M. hoog boven de straat, tuinen van 400 M2. oppervlakte, waarbij er ingericht tot solarium. Met frissche stof- en tochtvrije lucht en prachtig uitzicht over Haagsche bosch en Rosarium, bestrijden ouderen en kinderen neerslachtigheid en tuberculose.

Uit het restaurant reiken de spijzenliften tot in de keukens van elke woning. In de kinderkamers kan men desverlangd een luistertelefoon aanbrengen, die voor het uitgaan ingeschakeld, dan elk geluid of rustverstoring op nummerbord en door loudspeaker automatisch aan de wachtcontrole kenbaar maakt.

AAN DE LEDEN. Mogen wij op Uwe medewerking rekenen om het ledental onzer vereeniging te doen toenemen? Als ieder lid slechts één persoon introduceert, zal onze wekelijksche Mutatiestaat een sprekende rubriek vormen, die getuigenis aflegt van daadwerkelijk streven naar verhooging van den bloei van „Oost en West".

Door bovenstaande korte uiteenzetting dezer grootsche, inderdaad Amerikaansch-practische plannen, hopen we de belangstelling opgewekt te hebben van lezers, die naar de in uitzicht gestelde ideale toestanden op woninggebied waarschijnlijk reeds lang verlangend uitzagen.

Nadere inlichtingen zijn te verkrijgen bij Ir. J. G. Wiebenga, Archimedesstraat 133, Den Haag, Telefoon 32530.

Van Week tot Week.

Dinsdag 7 tot Maandag 13 September.

Voor de slachtoffers der aardbeving op Sumatra. De kaarten voor den eersten weldadigheidsavond, welke gegeven wordt op 9 Oct. a.s. in het hotel „De Twee Steden" te 's-Gravenhage, zijn vanaf Maandag 13 Sept. verkrijgbaar bij het kantoor der vereeniging „Oost en West", Heulstraat 17, en bij het kantoor van het Nederlandsch-Indonesisch Verbond, Laan van Meerdervoort 64.

Te Amersfoort is een comité gevormd om gelden in te zamelen voor de slachtoffers. De burgemeester, mr. J. C. graaf van Randwijck, is eere-voorzitter; prof. mr. G. J. Noist Trenité, voorzitter; mevr. G. E. van Dijk—Smit Kleine, secretaresse en de heer J. A. Rant, penningmeester. Dinsdag 14 dezer wordt een inzameling langs de huizen gehouden.

De zesde verantwoording van de Amsterdamsche commissie wijst een bedrag aan van ƒ 3459.—. In totaal is er nu ontvangen ƒ 62.877.—.

De bestuurswisseling in Indië. De historische redevoeringen, uitgesproken in eene buitengewone volksraadvergadering te Weltevreden op 7 Sept., door den afgetreden gouverneur-generaal Mr. D. Fock en zijnen opvolger Jhr. Mr. de Graeff, hebben de volle aandacht van de bladen hier te lande, zoowel als in Indië, die er, al naar de richting, welke zij voorstaan, hunne conclusies uit trekken. Aneta seinde reeds den 8en dezer de kern der beschouwingen, verschenen in de groote dagbladen van Java. Daaruit blijkt dat het optreden van den nieuwen Landvoogd bijna éénstemmig met sympathie wordt begroet, mede in verband met de door Z.Exc. in uitzicht gestelde gedragslijn ten opzichte der inheemsche bevolking van Indië; in groote hoofdzaak: het streven naar herstel van haar vertrouwen in de daden der Regeering en het verleenen van steun aan de nationalistische beweging, wanneer deze zich binnen wettige banen ontwikkelt. Slechts één blad (n.l. het „N. v. d. D. v. N. I.") „vreest" dat de „noodlottige periode-van Limburg Stirum weer zal aanbreken".

Nieuwe aardschokken in den Archipel. Medan, 8 Sept. (Aneta [1]). Te Kabandjahé (Oostkust van Sumatra) werden twee sterke aardschokken gevoeld.

Batavia, 11 Sept. (Aneta). Gistermiddag werden hevige aardschokken gevoeld in Midden- en Oost-Java.

Djokjakarta, 11 Sept. (Aneta). Toen de aardschokken hier gevoeld werden ontvluchtten de bewoners hun huizen, waarvan er vele gescheurd zijn o.a de apotheek van de firma Rathkamp en de Societeit.

De rust in Bantam teruggekeerd. Batavia, 11 Sept. (Aneta). De troepen, welke 16 Aug. j.l. in verband met verhoogde actie der extremisten in het Bantamsche voor machtvertoon op meerdaagsche oefening daarheen gezonden werden, keeren heden uit Serang naar Weltevreden terug.

W. Elenbaas †. Te 's-Gravenhage is op 66-jarigen leeftijd overleden de heer W. Elenbaas, oud-hoofdingenieur 1e kl. der Burgerl. Openb. Werken in Ned.-Indië, oud-buitengewoon hoogleeraar aan de Technische Hoogeschool te Delft, ridder in de orde van den Ned. Leeuw en officier in de Oranje Nassau orde.

De onrust ter Westkust van Atjeh. Een nieuwe aanval. Troepenversterking. Kota Radja, 10 Sept. (Aneta). Het bendehoofd van kampong Panton Bili in Atjeh is neergelegd. Dertig verzetslieden vielen het bivak te Blang Pidië aan. Vier werden neergelegd.

1) De hiervolgende Aneta-telegrammen zijn ontleend aan de „Nwe Rott. Ct."

Onzerzijds werden twee Javaansche f[...] zwaar gewond.

Bandoeng, 11 Sept. (Aneta). De troep[en...] mandant op Atjeh vroeg versterking met 1[...] aan.

Medan, 13 Sept. (Aneta). De Deli-Ct. me[ldt...] het militair commando van Atjeh drie [...] marechaussees uit Troemon naar Tapatoe[...] geerde voor actie in het Noordelijke deel [...] verzetsgebied.

Christelijk Lyceum te Bandoeng. Batavia, 10 [...] (Aneta). De suppletoire begrooting vo[or...] derwijs voor het jaar 1927 zal een post be[...] voor subsidie voor het Christelijk Lyceum [...] doeng, welk Lyceum 1 Juli 1927 zal word[en ge-]opend.

Nieuwe koelie-mishandelingen in het Palemba[ngsche]. De „Java-Bode" vernam, dat de bevoegd[e auto-]riteiten een onderzoek instellen naar klach[ten be-]treffende koelie-mishandelingen, eveneens i[n...] Sumatra. Deze maal zouden de mishand[elingen] hebben plaats gehad op een onderneming [...] Palembangsche, waar de administrateur o[...] veer dezelfde wijze als die van Soeban [...] werk ging. Aanleiding tot dit onderzoek [...] weest een anonieme brief, die in verband [...] geen bij de behandeling van de Soeban[...] affaire aan het licht kwam, de aandacht ve[...] soortgelijke gevallen op evenbedoelde o[nderne-]ming. Bedoelde administrateur heeft sed[ert...] de onderneming verlaten, terwijl zijn nader[...] bekend is. De arbeidsinspectie is met het [...] kennis gesteld en heeft de noodige maatreg[elen ge-]troffen, ten einde de beweringen in den ano[niemen] brief aan de waarheid te toetsen. Gevreesd [...] voor een nieuwe opzienbarende zaak. (N. [...])

Aanval op militairen in Soemba. Batavia, 9 [...] (Aneta). In midden-Soemba vielen hond[erden...] lansen gewapenden een brigade, welke [...] commando stond van een sergeant, aan. Ze[ven ver-]zetslieden werden gedood. Het aantal g[...] is onbekend. Onzerzijds werden geen ver[...]leden.

Interneering van communisten. Batavia, 8 Sept. ([Ane-]ta). Drie communistische propagandisten [...] schuldigd van het voeren van actie tot [...] werping van het wettelijk gezag, bestaand[...] poogd te hebben het oorlogsmagazijn te [...] de lucht te doen vliegen, is in het belang [...] openbare orde Okaba (Zuid-Nieuw-Guin[ea...]) verblijfplaats aangewezen. Twee anderen [...] Moeting geïnterneerd.

Betrekkingen bij het Gouvernement. De Staats[...] van 6 Sept. 1926 bevat de maandelijksche [...] van betrekkingen bij 's lands dienst in [Neder-]landsch-Indië, Suriname en Curaçao, waar[in...] worden voorzien door uitzending van w[ege het] Departement van Koloniën.

Een verzoek van de Zending. De hoofdbesturen [...] menwerkende Zendings-Corporaties (Z[endings-]bureau-Oegstgeest) verzoeken ons door mid[del van] een persbericht de aandacht van belang[stellend] Christelijk Nederland te vestigen op twee [...]

1e. dat de Zending er nog is en dat de [...] welke ook in de Zomermaanden voortge[...] steeds dezelfde financieele eischen stelt; [...]

2e. dat straks, van 7—14 November a.s. [...]dingsweek gehouden zal worden.

Directe financieele steun, welke zeer no[...] zal dus ongetwijfeld bijzonder gewaardeerd [wor-]den, terwijl bedoelde besturen ook plaats[ing van] dit bericht verzochten om aan te dringen op [...]tige, tijdige voorbereiding van de Zending[sweek,] die nu eens niet hier en daar, maar in [...] meenten in ons land gehouden moet word[en...] Zending worde alzoo niet vergeten!

Een tentoonstellingsschip voor Indië. Handel e[n in-]dustrie zoeken naar uitbreiding van afzet[...] Daarvoor wordt reclame gemaakt en word[en ten-]toonstellingen gehouden. De Holland-Indi[ë...] Company, Parkstraat 39, den Haag, heeft [...] handel en industrie een dienst te bewij[zen...] het organiseeren van een tentoonstelling[...] Nederland naar Indië. De Maatschappij is [...] de „Nias" der Mij. Nederland te charteren [...]mede zal een reis van 8 maanden door [...]schen archipel gemaakt worden. Alle hav[ens...] daarvoor in aanmerking komen, worden [...]daan en met auto's zullen expedities ond[...]

worden naar het binnenland om daar fabrieken en steden te bezoeken. Met 1 Jan. a.s. hoopt men de „Nias" te laten uitvaren.

(Ontleend aan een in meer bijzonderheden tredend bericht in het *Vaderland*).

...en aanslag op Mr. W. Andrée Wiltens. Solo, 11 Sept. (Aneta). Een persoon, die uit een auto stapte, loste op den Landraadvoorzitter, mr. W. Andrée Wiltens, in de voorgalerij van diens woning alhier, twee revolverschoten. Mr. Andrée Wiltens werd licht gewond. De aanrander keerde naar zijn auto terug en vluchtte. De chauffeur is aangehouden.

...pitein A. Freudenberg †. In den ouderdom van 43 jaar is overleden de heer A. Freudenberg, kapitein bij het O.-I. leger, met verlof hier te lande.

...neraal van Baar van Slangenburgh. Te 's-Gravenhage is, in den ouderdom van 71 jaar, overleden de gep. generaal-majoor-tit. van het O.-I. leger F. C. van Baar van Slangenburgh, ridder in de orde van den Nederl. Leeuw.

...recteur van Financiën. Batavia, 13 Sept. (Aneta). De heer C. van den Bussche, thesaurier-generaal aan het Departement van Financiën, is benoemd tot Directeur van dat Departement.

...n scheepsbrand. Blijkens Aneta-telegrammen dd. Maandag 13 Sept. is het s.s. Reynst van de K. P. Mij. in de haven van Belawan gedeeltelijk uitgebrand.

...unst, Kunstnijverheid en Huisvlijt

De Semar-figuur in de Wajang.

Hetgeen door *J. A. Loebèr Jr.* in zijn fraai geïllustreerd opstel: *„Groteske Personen en Dieren uit de Javaansche Wajang"*, verschenen in de jongste Juli-aflevering van het maandblad *Nederl.-Indië Oud en Nieuw*, geschreven wordt over de Semar-figuur, deed ons grijpen naar het standaardwerk van *J. Kats: „Het Javaansche Tooneel"*, deel I *Wajang Poerwa*, ¹) in 1923 door de Commissie voor de Volkslectuur te Weltevreden uitgegeven. Doch alvorens hier het oordeel dezer beide ...en naast elkander te zetten, willen wij even ...en wat Loebèr, als *tolok*-kunstenaar, over de ...in het algemeen opmerkt. Hij schrijft o.m.:

„In mijn eerste Indische kunst-studiejaren ben ...in het toenmaals donkere ²) Leidsche Museum ...de kasten met wajangpoppen voorbijgegaan. Weefsels, vooral de *ikat's*, wier belangrijkheid ik had leeren kennen, trokken mij aan. Dáár was een lijn van studie te vinden, niet in die onbegrijpelijke massa's van vormen, die mij werkelijk gedrochtelijk toeschenen. Tot ik in 1907 uit een oud wajang-spel in „Boeatan" een aantal figuren kon koopen, ze meenam naar Eberfeld, ze ophing rond mijn schrijftafel en iederen dag me meer verwonderde over deze wondere kunst en...... over mijn imbeciliteit ³). Mijn boete bestond daarin, dat ik weken en weken achtereen op glad karton het ontdekte Oostersche mysterie weergaf, elk puntje en lijntje met fijn penseel herhaalde, totdat een oogontsteking me de voortzetting van dit „monnikenwerk" verbood.

... ...

„Intusschen heb ik geen berouw van die vele bladen wit karton, op natuurlijke grootte geteekend, want het doel is bereikt en geen mensch zou het heden ten dage nog wagen van „gedrochten" en „wangestalten" te reppen! De schoonheid van de wajang als menschelijke uiting is erkend ⁴) en dat is mij meer dan voldoende.

„In het opstel van 1908 schreef ik intuïtief: *In dit Oostersch schimmenspel heeft de Javaan een eigen ras van wezens geschapen, die aan de ondermaansche herinneren, maar meer ook niet. Het is een eigen, mystieke wereld geworden, geheimzinnig van karakter, fantastisch in stijl.*

„En weersproken is dit nog niet! In de weinige, zeer weinige opstellen, die zich met het wajangprobleem afgeven, is mijn conclusie niet bestreden; integendeel, men zoekt naar licht in deze wajangsche duisternis."

1) ...altijd zien wij verlangend naar de volgende deelen uit.
2) Helaas is 't daar nu nog steeds niet veel lichter.
3) Is 't zoo niet menigeen gegaan, na meer intieme kennismaking met Indonesische kunst?
4) Misschien is dit het geval onder artisten, die er gevoel voor hebben. Het groote publiek, in zijn oppervlakkigheid, is deze bizondere schoonheid nog niet doorgedrongen. Hoe weinige Westerlingen stellen ...n Wajang!

Schrijver wraakt een vergelijking tusschen de als bewegende schaduwen bedoelde wajang-figuren en de Egyptische reliefs in profielstelling, die blijvende monumenten zijn; een verschil dus z.i. als tusschen visch en vleesch. De wajang is een oogenbliksbeeld, dat scherp zwart op wit het beeld geeft en...... verdwijnt. En zeker, veel is, van onzen Europeeschen stoel geoordeeld, overdreven in de wajang. Doch dit *moest;* men moest met scherpe contrasten werken en al doende, met juist begrip der situatie, heeft men dit ras geschapen en op schitterende wijze uitgewerkt.

Om bij het verschijnen dezer wondere beelden in kortstondige visie een indruk bij de toeschouwers achter te laten, was het noodig, dat men rangen vormde, te herkennen aan allerlei eigenschappen, het traditioneele, het van ouds verzorgde en dit op zoo meesterlijke wijze deed, dat de wajang, „het geïllustreerde werk van Java's geschiedenis", zooals schrijver het terecht noemt, allerminst een gesloten boek voor de bevolking is.

De goden van het Hindoesche hemelrijk, de vorsten van oud- en nieuw Java, zijn allen verdwenen, maar de figuren van het wajang-ras leven nog voort, zijn als artistieke volksuiting in leven gebleven, herleven wellicht. ⁵) Is er in onze heele Europeesche kunstgeschiedenis een gelijk voorbeeld te vinden van taaien, onuitroeibaren levensduur van een dergelijken triomf der schoonheid, die blijft en niet kan worden uitgeroeid? Zoo vraagt schrijver en vervolgt elders:

„Uitnemend is de Javaansche wajang-artist er in geslaagd de verbeelding tot waarheid te maken, feitelijk het hoogste, dat in kunst mogelijk is.

„Neem b.v. het edele vrouwentype! Die scherpe lijn, die neus en voorhoofd vereenigt in een golvende lijn over den schedel rondt. Die teere, spitse neus, in een spiraal uitloopend, met den behaaglijken mond. Het smalle, langgerekte oog, het gelaat afgesloten met de Hindoeïstische sieraden.

„De mannen van het edele type! Met groote, bolronde oogen en een lang gestrekten mond, onder den kin een fijn gestileerd baardje. Doch een neus, zooals geen onzer ooit gezien heeft, iets, als een karikatuur. Maar ziet men de figuur als ensemble, dan wordt alles, zelfs die neus, die vreeselijke neus, evenals de schelvischoogen, meer dan aannemelijk.

„Men moet ze *kennen*, die wajang-figuren, bij zich hebben, in de onmiddellijke nabijheid, ze telkens zien en dan eerst kan men begrijpen, dat de Javaan die beelden van oude, eeroude traditie in levende lijve ziet, zwart op het witte doek. En men moet het Javaansche volk van harte beminnen om zulk een „Kultureigenschaft."

„En zoo heb ik dan in mijn woning de mooiste figuren van mijn wajang-schat in een kleine kamer opgehangen tegen wit doek op het venster. Andere, daaronder de zonderlinge *Sémar*, op mijn trap tot groote verbazing van brievenbesteller en dergelijke. Tot er eens een tooneelspeelster bij me kwam en vol verbazing naar de trap terugging: *„Aber Herr Professor, das ist ja Theater, was Sie da aufgehängt haben."* Die dame wist waarschijnlijk heelemaal niet, dat er eiland Java op de wereld is, maar het „Theaterblut" se reconnut (om drie talen in één zin te gebruiken)."

Omtrent de beteekenis dezer vermaarde Semarfiguur nu verkeert schrijver in twijfel. Hij heeft er *Dr. Juynboll* op nageslagen en werd, toen hij bevond, dat Semar reeds in de oude oorkonden vermeld stond, als aanvoerder van een groep, die bij de klucht optreedt, „lichtelijk teleurgesteld" en vraagt: „Is dat een koddig-lollige figuur van het trouwe, ondeugende, lompe en sluwe type?", terwijl hij opmerkt: „De Semar van het door mij beschreven wajang-spel, collectie-Petit, heeft integendeel iets gemeens, iets ploertigs! Anders zijn de wajang-figuren in zekeren zin „abgeklärt". Ze geven òf het edele òf het geweldenaarstype te zien en al zijn het apen of duivels, monsters of reuzen, met één oogopslag kan men ze herkennen. Maar deze Semar?

Waar *Dr. Juynboll* over de *panakawans*, waartoe Semar behoort, vermeldt: „Waarschijnlijk zijn deze steeds als gedrochten voorgestelde personen, oorspronkelijk de vertegenwoordigers der oude, echt Javaansche voorouders, die later door de Indische helden (Pandawa's c.s.) verdrongen zijn. Hoe een god tot den rang van clown kan afdalen, ziet men ook aan Narada, die door de Javanen steeds als potsierlijk werd voorgesteld, terwijl hij bij de Hindoes oorspronkelijk een god is",

5) De gamelang- en dansschool „Krido Bekso Wiromo" te Djocdja zal immers weldra ook een dalang-cursus openen.

Heeren Secretarissen der afdeelingen die, voor propaganda-doel[illegible], boekwerkjes welke bij het Informatie-bureau der Vereeniging verkrijgbaar gesteld zijn (zie pag. 16 K.W.) wenschen te ontvangen, gelieve hiervan opgave [illegible]oen aan het Secretariaat, Heulstraat 17.

daar merkt *prof. Loebèr* op: „Het kunnen dus onttroonde hoogheden zijn, die van het hoogheilige in het menschelijk vulgaire neergeploft zijn, een geweldige overgang, die men ook weer bij andere voorwerpen aantreft. Het antieke wapen, het blaasroer, leeft als kinderspeelgoed, als proppenschieter voort, het paard, het edele strijdros, wordt geparodiceerd door het...... stokpaardje, op Java door de *Koeda Kipang;* treurig débris van het adellijk tournooi! En wat enkele panakawan's, vooral de hoofdpersoon, Semar, onderscheidt, is de korpulentie, die voor ons begrip tot wanstaltigheid is opgevoerd. Maar naar ander begrip kan die overmatige vleeschvoorraad een veel hoogere beteekenis hebben. Men zie b.v. de Japansche geluksgod Daikakoe. En Hotel, een Chineesche bedelmonnik uit de 16e eeuw, die ondanks zijn stevige ascese zoo welgedaan was, dat men hem voor een inkarnatie van Maitreya, den toekomstigen Boeddha, hield en na zijn dood als zoodanig ging vereeren, zooals Dr. M. J. de Visser in Els. Maandschrift zegt.

Naar aanleiding der z.i. „vrij ordinaire" handhoudingen der panakawan's, welke hij meent, dat vermoedelijk een bizondere beteekenis op sexueel gebied hebben, schrijft Loebèr: „Daar wij van de historie van het Hindoeïsme op Java weinig weten en niet vermoeden kunnen of de Klein-Aziatisch phallus-dienst zich ook tot Java uitgestrekt heeft, is het toch niet gewaagd in Semar voorloopig een Çiwaïstische verschijning te zien, die wellicht door volgende Boeddhistische of Islamitische geestesstroomingen verdrongen is, verlaagd tot een clown, een potsenmaker in de schoonheidsvolle Javaansche wajang. Hoewel het fundament van het Çiwaïsme steeds waar blijft: steeds *is* de vernieuwer èn kan zijn de verdelger der levenskracht!

... ...

„Semar doet denken aan het meesterlijke, het schitterende, maar toch vlijmend-wrange naturalisme van Emile Zola."

In bovengenoemd boek van *J. Kats* lezen wij op blz. 40:

„Een eigenaardige figuur is die van de, in geen *poerwa-lakon* ontbrekende „panakawan" (volgeling, metgezel) *Semar* met zijn zoons: *Petroek* en *Nalagareng.* De namen van deze *panakawan's* zijn van oorsprong zeer oud Javaansch, hun voorkomen wijkt geheel af van dat der overige poppen, die de Indische helden voorstellen, zelfs van dat der „overwalsche" reuzen. Het drietal treedt vooral op in de klucht, de potsenmakerij, maar daarbij komt inzonderheid Semar voor in 'n positie, die veel meer is dan die van den eenvoudigen nar of bediende: hij beschermt altijd zijn meester (in de M. B. lakon's steeds een vertegenwoordiger van het geliefd geslacht der *Pandawa's,* hun voorouders of hun nakomelingen); hij geeft in moeilijke omstandigheden wijzen raad, waarbij hij herhaaldelijk toont meer te weten van de plannen der goden en der menschen dan zijn meester, hij begeeft zich daartoe niet alleen meermalen naar het godenverblijf, maar brengt het ook in opschudding of treedt als godheid op *(Lk Déwa Kasimpar);* hij alleen is in staat *Wrekodara* te helpen uit het moeras, waarin deze tot de borst is weggezonken of om de geweldige *Batari Doerga* en haar reuzengeesten te overwinnen *(Lk Semar Papa);* hij jaagt alle goden op de vlucht *(Lk Semar minta bagnes); S. H. Wenang* incarneert zich in *Pétroek,* maar wijkt, zoodra Semar verschijnt *(Lk Doerta Warna);* zijn heengaan brengt ongeluk over *Ngamarta,* terwijl daarentegen zijn hulp een epidemie kan doen ophouden *(Lk Semar minta bagoes)* en hij als offer de plaag kan afwenden *(Lk Semar Papa);* hij wordt bloedverwant van *Hjang Goeroe* genoemd *(Lk Déwa Kasempar),* is de gelijke van Kresna (*Lk Doerna tapa);* hij trouwt een *widadari* (Lk Déwa Kasimpar); hij is *Sang Hjang Azmara santa* of *Batara Maja,* belast met de bewaking van het geslacht van Brama en Wisnoe *(Lk Semar Papa).*

„Dit zijn geen kenmerken van een gewonen potsenmaker, die slechts ten tooneele wordt gevoerd om het publiek te vermaken. Er zijn in deze wajangfiguur dan ook a.h.w. drie persoonlijkheden op te merken: 1e. die van grappenmaker; 2e. die van vertegenwoordiger van het nuchter gezond verstand (in tegenstelling met de dikwijls meer idealistische, veelal ook minder praktische opvattingen van zijn meester) en 3e. die van een wezen met bovennatuurlijke macht. De vraag rijst: of wij in Semar niet hebben te zien de figuur van een der *echt-Javaansche voorouders,* wier schimmen reeds in het oude religieuse schimmenspel werden vertoond, m.a.w. of Semar niet een geliefde figuur is uit de oude echt-Javaansche mythologie, die zijn bestaan heeft gehandhaafd naast — en zelfs boven — de later in de

lakon-verhalen opgenomen Indische goden en h[...]

Bij deze laatste vraag noteert de heer *J. Ka[ts]* *Van Stein Callenfels „Pandji en Semar"* in „Ha[ndelin]gen van het Eerste Congres v. T. L. en Volke[nkunde] van Java."

Hierop komen wij de volgende week terug.

Persoverzicht uit de Indische Bl[aden]

I. UIT DE EUROPEESCHE PERS

Pacific-problemen.

Het op 1 Aug. te Nagasaki geopend *Pan-A[ziatisch] congres* vestigt opnieuw de aandacht op de zg. *[Paci]fic-problemen,* in de oplossing waarvan Ja[pan een] groote rol wordt toebedeeld. Het *Soer. Hbl.* [(*„De Week" v. L.)* toont aan dat sinds de naoorl[ogsche jaren] in dat opzicht een verandering ten goede bezig [is] te voltrekken. Uit alles blijkt dat Japan de lont, het zoo dicht bij het kruitvat van het Verre [Oosten] hield, voorloopig heeft gedoofd. Men is tot b[edaardheid] gekomen. De *expansie-gedachte,* anders dan in [de rich]ting van het vaste land, wordt niet langer d[oor de militairisten] en imperialisten gevoed. Japan beseft dat een [gewapend] conflict met Amerika in zijn gevolgen o.m. [de] bedreiging in den rug door Rusland en Chi[na] der Pacific-problemen — een *Amerikaansch-Ja[pansche] oorlog* — is in elk geval tot een min of meer v[erre toe]komst verschoven. Wat geschieden zal, wanne[er Japan] zijn positie in het Verre Oosten heeft gecons[olideerd,] behoort tot het gevaarlijke terrein der profetie[, waar] op het *S. H.* zich niet wil wagen. Wèl staat [vast dat] die consolidatie gaat ten koste van Rusland [en dat] voor een Aziatische, tegen het Westen gericht[e beweging] onder *Russische leiding,* geen directe vrees [meer] hoeft te worden gekoesterd. Een nationalistisch[e Aziatische] tische beweging heeft alleen kans van slag[en onder] Japansche suprematie. Dan zullen echter de [betrek]kingen met China heel wat moeten zijn verb[eterd. In] dit opzicht spreken de telegrammen van het [Pan-Azi]atisch congres te Nagasaki een duidelijke [taal. De] chaotische *verwarring in China,* waarvan h[et einde] niet is te voorzien, verlegt de dreiging een[er tegen] het Westen gerichte *Pan-Aziatische actie* e[...] naar een verre toekomst. Japan's geïsoleerde posit[ie in] het Verre Oosten wettigt het vertrouwen, dat dit v[oor]name Aziatische rijk zijn politiek ten opzichte van [het] Westen meer en meer zal richten op een ver[betering] der betrekkingen met Engeland en Amerika, [zoodat] de oplossing der Pacific-problemen op vreed[zame wij]ze verzekerd zijn.

Wij vestigen de aandacht op het *Soer. Hbl.* [(... in] 2de bl. „De anti-Amerikaansche beweging in [...]; 27 Juli, 2de bl. „De godsdiensttwisten tusschen Ch[ineezen] en Mohamedanen"; 4 Aug. 2de bl. „De [Chineesche] chaos" en „Uit de Pacific-landen"; 6 Aug. 2de [bl. „De] waarheid omtrent Canton"), het *Bat. Nwsbl.* [(...] en 30 Juli, 6, 7 en 9 Aug. 2de bl. „Azië"), [de Java-]*Bode* (28 Juli, 2de bl. „Uit de Pacific-landen"), [... Aug. „De Concurrentie der Philippijnen"), [...] (29 en 30 Juli, blz. 8 „Uit de Pacific-landen" [en blz.] 32 „De werking van de Sovjet-machine") en [de ...] *Post* (9 Aug. „De arbeidersbeweging in Japan" [en] „De Philippijnen").

Het gezag der Hoofden.

De heer *Z (entgraaff)* geeft in het *Soer. Hbl.* [(... 3de bl. *„De ware beteekenis")* een volledige v[erklaring] omtrent hetgeen zich in den laatsten tijd in A[tjeh heeft] afgespeeld en de politieke beteekenis van [de sa]menzwering. Het wordt meer en meer duid[elijk, zegt] hij, dat de communisten, in en door Atjeh, een [...] slag hebben willen slaan. Het staat thans [vast] dat welbewust uit Java en meer „Russische" [...] geageerd om in Atjeh een algemeenen opstand [te] wekken. Zoowel vanuit Padang als Medan zijn [uitge]pagandisten voor de communistische leer uit[gezonden]. Vooral onder de volks- en gouvernements-ond[erwijzers], in het personeel der Atjeh-tram en dergelijke [vonden] de propagandisten willige volgers en werk[ers. Bijeen]gaderingen werden gehouden op afgelegen pl[aatsen, in] kleine troepjes en met uitgebreide voorzo[rgsmaatrege]len tegen overvalling. Vele jonge Atjehers [die] op de volksscholen reeds waren geïnfecteerd m[et] politieke aspiraties, werden als leden aang[eworven]. De agitators kregen ook contact met de gew[ezen] porglieden en deze menschen, die zoo gaarne [...]

zien dat ons Gezag van Atjeh verdween, hebben op naïeve wijze geloofd dat voor de Keumpeni het laatste uur was geslagen. Het Bestuur, gesteund door goedgezinde zelfbestuurders, heeft in dit opzicht meer en meer aanwijzingen in handen gekregen; tal van schuldigen en verdachten zijn zonder veel opzien te wekken gearresteerd. In het artikel wordt er verder op gewezen, dat *de gezagsuitoefening* nog zooveel gelegenheid laat voor dergelijke hoogst onaangename verrassingen, omdat het Bestuur niet tijdig op de hoogte dezer dingen is door het steeds minder wordend *contact met de Inlandsche hoofden.*

Het *Bat. Nwsbl.* (9 Aug. *„Het communisme in Atjeh")* laat Z.'s conclusie, dat uit de ernstige conflicten in Indië der laatste jaren de les te trekken is „dat het levend contact met de bevolking, dat over de Inlandsche hoofden loopt, verloren is", geheel voor rekening van den schrijver.

De *Deli Crt.* (11 Aug. *„Het gezag der Hoofden")* kan niet alles van Z.'s volledig betoog onderschrijven, maar moet erkennen dat het gezag der Hoofden een voor ons hoogst belangrijke, maar tevens subtiele aangelegenheid is. *Het gezag der Hoofden* en *het genot van eigen rechtspraak en Hoofden,* dat waren de zuilen, waarop sinds eeuwen *Neerlands positie in Indië* heeft gerust. Een feit is het dat het gezag der Hoofden wordt en is aangetast door de democratische instellingen, waarin — dwars tegen alle Oostersche adat in — de eenvoudige kampoengschreeuwer zich tegen zijn rechtmatig Hoofd kan verheffen. Te laat heeft de Regeering ingezien — het Bestuur dacht er veelal anders over — dat het communisme onze en der Hoofden positie in Indië ging ondermijnen. Vooral in Atjeh kan dit inderdaad een gevaar van de eerste orde zijn, ook al behoeven we daarbij nog geenszins à l'instar van het „Soer. Hbl." aan een algemeenen opstand, nog veel minder aan een échec van onze troepen te denken. Uit de verschillende maatregelen in den loop der laatste jaren *in Atjeh* genomen, volgt zeker dat het Bestuur op de hoogte was en maatregelen nam zooveel als met het inzicht der Regeering van destijds mogelijk was. Of zij alles wist? De *D. C.* betwijfelt het. Of er volledig contact met alle Hoofden mogelijk is? De *D. C.* waagt het niet te zeggen. Men vergete niet wat de positie der Hoofden in Atjeh is, hoe zij dikwijls in het zadel zijn gekomen, uit welke school zij stammen en wat voor begrippen zij er op na houden, strijdig met onze Westersche inzichten van recht en macht. En in den eisch van machtsversterking der Hoofden — die ook de *D. C.* zonder voorbehoud stelt — mag men h.i. nooit zoo ver gaan, dat men onduldbaar optreden der Hoofden tegenover hun onderhoorigheden, door de vingers zou zien. Uit een gevoel van recht en billijkheid en daarnaast uit welbegrepen belang. Omdat ook dit ten leste tot voor ons bestuur hoogst moeilijke verwikkelingen zou leiden. Maar ook dit doet niets af aan den eisch, dat het gezag en de positie der Hoofden door ons Bestuur en Regeering dient te worden bestendigd.

„De Soeban Ajam-zaak", door Z(entgraaff) onder de geruchtmakende feiten gereleveerd, wordt in *De Loc.* van 26, 27 en 30 Juli (blz. 5, 27 en 33) en in de *Delt Crt.* van 5 Aug. beschreven.

„Het relletje bij Tegal" (*Bat. Nwsbl.* 4 en 5 Aug.) geeft de *Deli Crt.* (13 Aug.) het artikel *„Het oude lied en een nieuwe zetting"* in de pen. De *D.C.* wenscht *het communisme en wat daarmee overeenkomt* tot een verboden streven in Indië te maken. Men kome bij haar niet aan met den dooddoener dat een tevreden maatschappij het communisme zelf zal uitbannen. Een tevreden maatschappij is in dit stadium der menschelijke ontwikkeling ondenkbaar en dan nog geldt het zeker niet onder de toestanden, die hier in 't Oosten bestaan met hun vele schakeeringen. Het gaat nu om de vraag: *Zij of wij?* En dan staat de geheele samenleving met zelfbehouds-instinct achter de Regeering, als zij de keus doet in dezen. Niet om onze eigen particuliere belangen, maar om het belang van de geheele maatschappij, die zich alleen in rust in stijgende lijn kan ontwikkelen.

Nuttige lessen.

Het *Soer. Hbl.* (26, 27, 28 en 30 Juli *„Arbeidstoestanden te Soerabaja")* bespreekt *het rapport der Arbeidsinspectie,* na de bekende communistische staking te Soerabaja, over de toestanden in de metaal-industrie te Soerabaja. Ook de *Deli Ct.* (10 Aug. *„Oostersche arbeidstoestanden en Westersche maatregelen")* betoogt dat de Commissie in haar rapport veel te ver gaat. Maar — zoo besluit dit blad — al stelt zij onredelijke eischen, niet in overeenstemming met de feitelijke toestanden en de bestaande omstandigheden en behoeften in en van de Inlandsche maatschappij, aan den anderen kant achten wij een dergelijk rapport, maar dan zonder die fouten, *van buitengewoon groot belang voor de industrie.* Zij zal er ten eigen bate en ten bate van de opvoeding van haar personeel heel wat uit kunnen leeren.

Het *Soer. Hbl.* van 4 Aug. (3de bl. *„Nuttige lessen")* wijst op de ettelijke goede dingen in het rapport vermeld, *o.a.* op *de belangrijke rol, die het taal- en rasverschil bij de verhoudingen in de fabrieken* speelt; men treft zelden pogingen aan om zich in de mentaliteit, de van de onze zoo geheel afwijkende opvattingen in te denken. De Inlander voelt zich niet senang. In eigen en in Chineesche bedrijven zijn de arbeidsvoorwaarden gewoonlijk veel slechter, maar daar gaat het echt gemoedelijk toe. Volgens het *Soer. Hbl.* wordt het inachtnemen van *goede uiterlijke vormen* in het geheele Oosten zwaar aangeslagen. Het werkt zelfs nog in sterke mate na in den Indo-Europeaan, die, bij niet àl te groote verschillen van betaling, genegen is met het minste genoegen te nemen indien hij daarbij *eene goede behandeling* heeft. Een klein weinig der hoofschheid, welke toch onder Europeanen van zekere ontwikkeling pleegt te worden gebezigd, is, bij hare toepassing op werknemers, voor ieder die min of meer Oostersch bloed in de aderen heeft, voldoende om over veel andere bezwaren heen te stappen. Bij hen domineert nog niet, of niet zoo sterk, het materialisme en *met wat goede woorden en beschaafde bejegening kan men zoo machtig veel bereiken.* In dit opzicht valt in de Soerabajasche fabrieken nog veel te doen. Het ware wenschelijk indien aan de Europeesche employé's de eisch werd gesteld: dat zij althans de in de stad meest gebruikelijke *taal* leeren spreken en verstaan, al ware het slechts in zoo bescheiden mate, dat zij zich in de fabriek met het werkvolk weten te redden. Het ligt aan de fabrikanten ervoor te zorgen dat de mandoers geen misbruik maken van hun positie, en in dit opzicht zal meer worden bereikt naarmate fabrikanten en opzichters de taal beter kennen en zich wat meer ophouden met en tusschen het werkvolk. Minstens één der groote fabrieken te Soerabaja denkt er over eenig *elementair onderwijs in een Inlandsche taal voor haar Europeesch personeel* in te voeren. Dit lijkt het *S. H.* zeer verstandig.

Indisch boerenbedrijf.

De heer *Huijzers* te *Wates* is planter geweest in Borneo en bezat een land op den Kloet. Bij de eruptie van 1901 ging het landje verloren. Jarenlang werkte de heer H. als haltechef bij de K. S. M. te Wates. Van lieverlede kwam hij bij stukjes en brokjes in het bezit van een bouw of acht grond. Allereerst plantte hij overjarige gewassen, veel klapperboomen, kapok en allerlei soorten vruchtboomen; daarbij eenige duizenden fijne ananassoorten, koffie en tweede gewassen. Kenner en liefhebber van pluimvee als hij is, begon hij een vogelpark aan te leggen. Men vond er de mooiste kruisingen van fazanten, wilde hanen uit alle streken van den Archipel bijeengebracht en voortgeteeld. Vele soorten kippen en eenden, wat men meer bedenken kon, er was haast geen vogel, of de heer H. was er van voorzien. Er was een tijd dat met dit vogelpark goede zaken konden worden gedaan. Verder legde hij zich toe op de teelt van visch: goerameh, tambra en karpers. Nog niet zoo heel lang geleden teelde hij bandeng in zoet water. Hoewel een brakwatervisch bleek deze visch ook in zoet water goed te gedijen en hij smaakte net eender. Thans heeft de heer H. zich aan de bijenteelt gewijd. De *Kedirische correspondent* van het *Soer. Hbl.* (5 Aug. 4de bl.) geeft hieromtrent uitvoerige bizonderheden.

Natuurschoon.

Een enthousiaste bewonderaar van Indië's natuurschoon getuigt hiervan in *De Loc.* (30 Juli, blz. 17). Het tijdelijk cachet van veler leven in Indië — aldus schr. — maakt hen ook materialistischer. Hoe betrekkelijk weinigen genieten hier van de weergaloos schoone en geweldige natuur! Hoe veel interessanter vind ik een vulcaan-bestijging, een tocht dwars door het oerwoud, of b.v. langs Java's Zuidkust, dan elken anderen tocht in Europa! Het aankweeken van liefde voor de natuur — het éérst in de harten onzer ontvankelijke jeugd — zal blijvers kweeken of althans menschen, die dit land werkelijk en ten volle als hun tweede vaderland beschouwen, als een land dus, dat ook hun interesse behoudt als zij het reeds voorgoed verlaten hebben. Want we hebben ook daarginds in Nederland mannen en vrouwen noodig, wier hart klopt en blijft kloppen voor Indië. Dan is er samenwerking

tusschen Inheemschen en blijvers èn vertrekkers. De natuurliefde moet worden aangekweekt. Hoe kan dat? Doordat de Indische dagbladen hun kolommen openstellen voor populaire maar goede natuurcauserieën. En dan... moeten we ons vereenigen. Nieuwe vereenigingen zijn niet noodig. We bezitten *de Natuurhistorische Vereeniging* met haar maandblad *„De Tropische Natuur"*. Die vereeniging moet véél sterker worden dan ze is.

Het *Soer. Hbl. (6 Aug., 3de bl.)* geeft inlichtingen aangaande de mogelijkheid van een paar *vacantiereizen buiten Java:* In veertien dagen naar Bali en Lombok, in drie weken naar de Padangsche Bovenlanden en in een maand naar Makassar, Ambon en Banda.

II. UIT DE INLANDSCHE PERS.

Openbare vergadering van het Chalifaat-Comité te Soerabaija.

In de „Sinar Sumatra" van 1 Maart 1926 is het uit Soerabaija afkomstige bericht aan de „Locomotief" opgenomen, waarin melding wordt gemaakt van de openbare vergadering van het Chalifaat-comité, welke in het Orient-Bioscoopgebouw te Bibis (Soerabaija) op Zondag 21 Februari te voren werd gehouden en waarin een 600-tal personen aanwezig waren.

De heer Rottevel, chef van de recherche en de heer Tjokroaminoto waren mede tegenwoordig.

De vergadering werd geleid door den heer Wondosoedirdjo en geopend met het lezen van eenige Koranspreuken, waarna de voorzitter wees op de wijziging van den naam van het Centraal Comité Chilafat Hindia Timor, dat op 5 October 1924, op verzoek van het Chalifaat te Caïro, was opgericht.

Dit comité heeft zich daarna van de medewerking van verschillende propagandisten verzekerd, zóódanig, dat het onderwerp der propaganda nog in hetzelfde jaar op het Al Islam Hindia Congres te Soerabaija in behandeling kon worden genomen.

In het jaar 1925 vernam men weinig van de Chalifaatbeweging tengevolge van de ontvangen berichten over de onrustige toestanden in Arabië, doch nu die zich ten goede hebben gewijzigd, kan het Chalifaatcomité wederom zijne krachten ontplooien.

De spreker wees op het feit, dat de ontheffing van Abdul Madjid uit zijne functie als laatste Chalief te Constantinopel door de menigte met vreugde was begroet, doch daarmede was het onderwerp van het Chalifaat tot heden nog niet opgelost op de wijze, zooals over het algemeen werd gewenscht.

Emir Hoesin, de gewezen vorst van de Hedjaz, beschouwt zich zelf als de Chalif, doch men is van meening dat hij, sedert de bekende verhoudingen met Engeland, noch als zoodanig, noch zelfs als Mohammedaan kan worden beschouwd.

Zoowel het wereldsch als geestelijk gezag moet nu eenmaal in handen zijn van het Chalifaat.

Dit is noodzakelijk, omdat anders in de Islamsche wereld het zoo noodige stuur ontbreekt.

De tegenwoordige Chalief moet echter in overeenstemming handelen met de adviezen van de Oelama's en derhalve worden beschouwd als voorzitter van den Raad.

Het congres te Bandoeng heeft de heeren Tjokroaminoto, H. M. Mansoer en H. Bakri als vertegenwoordigers aangewezen voor het Congres, dat 13 Mei 1926 te Caïro zou worden gehouden.

Laatstgenoemde woont reeds 17 jaren te Mekka.

De onkosten van deze opdracht moesten, volgens spreker, door de Mohammedanen in Ned.-Indië worden betaald en niet alleen dienen om het congres bij te wonen, doch ook om een bezoek te brengen aan Sultan Ibn Saud.

Nadat de heeren Sangadji en M. Bahwa hadden gesproken over het belang van het Chalifaat voor de Islamsche wereld, gaf de heer Tjokroaminoto nog eene uiteenzetting van den Islam in verband met het Chalifaat.

Ten slotte werd nog kennis gegeven dat in de besloten vergadering op Zaterdag te voren de instructie voor de afgevaardigden was vastgesteld, waarin werd bepaald, dat het bezoek aan Sultan Ibn Saud ten doel had dezen de gelukwenschen over te brengen, in verband met zijne bestuursaanvaarding.

Met betrekking tot de regeling van het Chalifaat was men van meening, dat de functie van Chalief niet erfelijk moest zijn.

De Chalief moet alleen optreden als voorzitter van den Raad van Oelama's, die uit verschillende streken afkomstig zijn en waarin ook aan toonaangevende godsdienstleeraars eene plaats wordt aangewezen, terwijl de Raad elk jaar moet worden verwisseld.

I. UIT DE CHINEESCHE PERS.

Onoordeelkundige actie in China.

I.

China, zoo schrijft de heer Lim Jr. in de „Sinar Sumatra" van 22 Februari 1926, is thans op weg een op moderne wijze bestuurd land te worden.

Ook is China, het land, dat zich wil losmaken va[n] alle oude banden en instellingen, waaraan het volk t[ot] heden gehecht is geweest en die zijne kracht hebb[en] uitgemaakt, terwijl de meening algemeen ingang he[eft] gevonden, dat als men los wil komen van het n[u] heerschende bijgeloof, dit door het Chineesche vo[lk] zelf en niet door anderen moet geschieden.

Men is dan ook druk bezig om, zooals algemeen be[kend] kend is, de beweging der Christen missionarissen [in] China den kop in te drukken.

Ter bereiking van dat doel worden tal van demo[n]straties en lezingen gehouden en wil men het volk o[p] die wijze opwekken terug te komen van de vergissin[g] welke het nu eenmaal heeft begaan.

De bedoeling van den schrijver is in zijn opstel o[m] op te wijzen, hoe de Chineesche modernen bij d[e] actie de grenzen te buiten gaan.

Persoonlijk gaat hij met de anti-Christenactie w[el] accoord, omdat verbreiding van het Christendom z[.] eene ongewenschte aaneensluiting bij den vreemdeli[ng] beteekent, doch hij kan zich niet vereenigen met d[e] wijze van uitvoering, wanneer het eenige moderne Ch[i]neesche families of toonaangevende militaire bevelh[eb]bers gelieft de oude gebouwen en de daarin aanwez[ige] beelden en kunstvoorwerpen te vernietigen, die op de[n] vooruitgang van China geen invloed uitoefenen.

Die vooruitgang kan alleen worden verwacht va[n] uitbreiding van het volksonderwijs.

De schrijver haalt in verband hiermede als voo[r]beeld aan Japan, dat toch zeker als een machtig la[nd] met een modern bestuur kan worden beschouwd, waarvan de bevolking niettemin de aloude instellingen blijft handhaven en waarde hecht aan haar bijgeloof.

Daar wordt begrepen dat de vooruitgang van het land afhankelijk is van de aanwezigheid van hoog staande en bekwame mannen, die aan het bestuur le[i]ding weten te geven, terwijl de bestuursleden er nie[t] aan denken het volk in zijne aloude gebruiken te be[]moeilijken, doch integendeel subsidies toestaan voo[r] het onderhoud der traditioneele gebouwen en de da[ar]in aanwezige voorwerpen van kunst.

Zijns inziens mag men aan de hooge militaire au[to]riteiten en aan dat deel van het Chineesche volk, d[at] hen steunde, de fout verwijten, dat zij onder me[de] op last van den Gouverneur van de provincie Kuang[] alle in het oog van de bevolking gewijde gebouw[en] en de daarin bevindende beelden deden verbrande[n] terwijl de versierselen dier beelden werden geroo[fd] en tot bestrijding van uitgaven hebben gediend.

De bedoeling van dien maatregel was het volk v[an] zijn bijgeloof te verlossen, doch het resultaat is g[e]weest onrust en ontevredenheid bij hen, die op hun[ne] wijze geloofden aan hoogere Macht en gehecht war[en] aan die eeuwen oude voorwerpen.

De Chineezen noemen hen, die geen beschaving ke[n]nen, barbaren, doch handelingen, als waarvan hi[er] sprake is, zou men meer dan barbaarsch kunnen no[e]men en worden door een groot deel van het Chine[e]sche volk vervloekt.

De daders evenwel loopen met een gezwollen bor[st] rond en meenen, dat zij door zulk een vandalisme, aa[n] het volk kunnen toonen op welke wijze zij het volk[s]belang hebben gediend.

Volgens mededeeling van den schrijver heeft zulk een vandalisme ook te Kota Radja (Atjeh) plaats ge[] had, waar men de beelden uit den tempel in de Pena[] joengrivier heeft geworpen en het gebouw voor onder[]wijsinrichting heeft ingericht.

Dit is geschied, omdat de regeeringsvorm in Chin[a] thans een Republiek is en omdat alles wat aan [de] Boan-dynastie herinnert, moet worden verwijderd [en] door nieuwe regelingen moet worden vervangen.

Het ware, naar schrijvers meening, beter gewee[st] wanneer men, in plaats van zoovele oude tradities [te] vernietigen, de aandacht had geschonken aan de wi[jze] waarop de economische en de militaire bestuurst[oe]standen in China hadden kunnen worden verbeter[d.]

(Wordt vervolgd.)

Oost- en West-Ind. Literatuur-Overzicht.

Invoer van automobielen in de Buitengewesten.

Aan het Nr. van 23 Juli van „Korte Berichten" ontleenen we de hier volgende gegevens over den invoer van automobielen in de Buitengewesten in 1925. Voor een meer gedetailleerd overzicht zij verwezen naar de bron zelve.

Het steeds toenemende gebruik van automobielen voor transportdoeleinden manifesteert zich het duidelijkst in den invoer van vrachtauto's. Ingevoerd werden in 1925, 552 stuks, tegen 125 in 1924.

De invoer van andere soorten automobielen, waaronder dan hoofdzakelijk verstaan moeten worden personenwagens, is in 1925 met bijna 200 % gestegen. Wat de distributie over de verschillende havens betreft, valt op dat juist die havens, welke in het centrum van de bevolkingsrubber-cultuur liggen, een sterk verhoogden import vertoonen. Dit geldt echter niet alleen voor automobielen, maar ook voor andere luxe artikelen en voedings- en genotmiddelen.

Zooals van zelf spreekt is ook de invoer van auto-onderdeelen toegenomen. De importwaarde bedroeg voor het afgeloopen jaar f1.028.000.— tegen f613.000.— in 19244.

De banden-invoer is met ruim 59 % gestegen, n.l. van 21.481 stuks in 1924 tot 30.355 stuks in 1925. Uit de opgave van de herkomst dezer banden blijkt dat Japan bovenaan staat met 11.478 stuks.

Eenige cijfers over de bevolking der Ned. West-Ind. eilanden.

In het vorig Kol. Weekbl. deelde de Red. der rubriek „Curaçao" eenige bijzonderheden mede over „De Protestanten op de Bovenwindsche eilanden, op Bonaire en Aruba". In aansluiting daarbij laten wij hieronder volgen eenige aan het dezer dagen verschenen Nederlandsch Zendingsjaarboek voor 1926—'27 ontleende gegevens, die over hetzelfde onderwerp handelen.

De Wesley and Methodist Missionary Society, opgericht in 1814 (zetel te Londen) heeft een zendingsveld [illegible] St. Eustatius en op St. Martin (Nederlandsch gedeelte). Op St. Eustatius (zendeling W. J. Williams) [illegible] 970 Christenen, waarvan 125 lidmaten; op St. Martin (zendeling C. Mc. I. Darrell) 2693 Chr., waarvan [illegible]95 lidmaten.

The Society for the propagation of the Gospel in Foreign Parts (zetel eveneens te Londen) heeft op Saba een zendingsveld (zendeling G. L. G. Mandeville). Op Saba zijn 826 Christenen.

De vereenigde Protestantsche Kerken in de West tellen op Curaçao en onderh. 5306 leden, aldus verdeeld: Curaçao. Vereenigde Prot. gem. (1853 leden): Ds. G. J. Eybers en Ds. H. W. Eldermans. — Bonaire (33 leden) Ds. R. Foppema. — Aruba (321 leden) A. van Essen. — St. Martin (Ned. gedeelte) (185 leden) en St. Eustatius (1000 leden); de dienst wordt verricht door den Wesl. Meth. zendeling te St. Martin C. Mc. I. Darrell en te St. Eustatius door W. J. Williams (zie boven. — Saba (826 leden); de dienst wordt verricht door den zendeling van de S. P. G. (zie boven) G. L. G. Mandeville, Anglikaansch geestelijke.

Het nu volgende staatje geeft een overzicht van de verdeeling der ingezetenen der kolonie Curaçao naar de kerkgenootschappen, waaruit o.m. met één oogopslag blijkt dat de bevolking dier kolonie overwegend Roomsch-Katholiek is.

Eilanden.	Getal sterkte der bevolking. 1)	Indeeling n. d. Kerkgenootschappen.			
		Protestanten.	Roomsch Katholieken.	Israëlieten.	Andere Genootschappen.
Curaçao (eiland) . . .	35062 (2	1853	32592	539	78
Aruba	9021	321	8700	—	—
Bonaire	7456	33	7422	—	1
St. Martin (Ned. ged.)	2265	1530	735	—	—
St. Eustatius	1103	742	360	1	—
Saba	1615	827	785	3	—
	56522 (3	5306	50594	543	79

1) Volgens de volkstelling van 1924; het is toen gebleken dat de vroegere schattingen te hoog waren.
2) Waarvan 15775 in de hoofdstad Willemstad.
3) Waaronder 706, in Nederland geboren.

Oedaya (Opgang).

Uit den inhoud van de fraai geïll. Sept.-afl. Titelplaat: De Boroboedoer uit de lucht gezien. — Een jaar na de terugkomst der drie Oost-Indiëvliegers, door E. L. K. Schmülling. — Van kunst en kunstenaars: Fokko Mees, door Ir. Hein von Essen. — De ramp op Sumatra's Westkust, door Soedarso a. Amaloedin. — Pangeran Ario Soerjodiningrat dinegeri Blanda, oleh S. Soetan Melajoe.

Een nieuw boek van zendeling Dr. A. C. Kruyt.

In de reeks handboeken Onze Zendingsvelden heeft dr. N. Adriani Posso behandeld. Eenigszins als vervolg op dit boek zijn te beschouwen de artikelen, welke dr. Alb. C. Kruyt in het tijdschrift voor zendingswetenschap De Mededeelingen gepubliceerd heeft onder den titel: Van Heiden tot Christen.

Achtereenvolgens behandelde hij: de voorbereiding van de volken van Ned.-Indië voor het Christendom, dogma en rite in het heidendom der Possoërs, het geloof der Possoërs, het gebed der Possoërs, het zondebesef bij de Toradja's, de aanschouwing bij de heidenprediking, wet en evangelie in de Zending op Midden-Celebes.

Deze belangrijke artikelen zijn nu gebundeld en worden door het Zendingsbureau te Oegstgeest in boekvorm verkrijgbaar gesteld. *(Vaderl.)*.

Das Usir-Spiel der Batak auf Sumatra.

Dr. J. Winkler, zendeling-arts van het Rijnsche Zendingsgenootschap, vergast de lezers van „Baessler-Archiv" (een tijdschrift onder redactie van Prof. A. Maass te Berlijn) op een artikel, handelend over het oesir-spel van de Bataks. Ter verduidelijking heeft schr. een schetsje gemaakt: op het bord is een kwadraat geteekend, dat in 4 maal 4 kleinere kwadraten is verdeeld elk met één diagonaal; verder behooren er 2 tijgers (voorgesteld door stukjes hout of lucifers) en een aantal jagers (rijstkorrels) bij, die probeeren de tijgers in te sluiten. Het is zeer merkwaardig dat Dr. W., die dat spel heel aardig vindt, moeite heeft gedaan het in Duitschland in te voeren, doch tot de conclusie moest komen dat er iets dergelijks reeds lang bestond en bekend is onder den naam „National-Spiel der Tibeter". Bataks en Tibetanen die er eenzelfde vermaak op na houden om den tijd te verdrijven. Een buitenkansje voor ethnologen?

Behalve dit artikel vindt men in denzelfden Band X van genoemd tijdschr. een waardeerende beschouwing[1] over wijlen den beroemden reiziger en ethnoloog A. Bastian, ter herinnering aan zijn honderdjarigen geboortedag op 26 Juni j.l.

Blijkbaar is het niet algemeen bekend dat Bastian het was die aan de eilandengroep, welke gezamenlijk den Indischen Archipel vormt, den naam *Indonesië* gegeven heeft. Ofschoon dit al meer dan veertig jaren geleden is[2] en die verzamelnaam sedert dien tijd meer en meer (vooral door geleerden) werd gebruikt, ja thans vrij algemeen is, vonden we nog in dit jaar door een bekend politicus de meening verkondigd, dat de term Indonesiërs zou zijn uitgedacht door communisten, terwijl een bekwaam journalist zelfs, met zekere bijbedoeling, spreekt van een „Leidsche vondst"!

Algemeen Landbouwweekblad voor Ned. Indië.

Hoofdzakelijke inhoud van No. 6 (7 Aug. '26). Hibiscus contra Roselle, door F. A. Wilkens en J. Kopper. — Gouvernements Theefabriek. — Bestrijding van schadelijke dieren per vliegtuig. — Innerlijke kwaliteit van herbereide rubber. — Ned.-Indië, gezien door een buitenlandsch koloniaal deskundige (G. Angoulvant) (ontleend aan eene beschouwing van H. Ch. G. J. van der Mandere in het Tijdschr. v. Econ. Geogr.). — Landbouwatlas van Java en Madoera (bespreking).

De Indische Cultures.

No. 15 (van 1 Aug. '26) bevat o.m.: Bij gelegenheid van de benoeming van Dr. J. G. J. A. Maas tot superintendent van 's Lands Caoutchoucbedrijf (met portret). — Abnormale pisangs, door J. C. v. d. Meer Mohr (met ill.). — Bloemschikken voor iedereen (met ill.), door J. G. Ballego. — Beschrijving van de methoden van grondonderzoek en de beteekenis van de verkregen resultaten, door Dr. J. J. B. Deuss (vervolg). — Irrigatie in Californië, door ir. J. C. van der Mey. — Onwettige occupatie (van gronden), door A. F. Velders (vervolg). — Een zeer nuttige publicatie van de Ned.-Indische wegenvereeniging over wegboomen, door H. J. Wigman. Bespreking door J. J. Ochse.

De Indische Mercuur.

No. 36 (8 Sept.). Over de tabakscultuur in Nederlandsch-Indië (vervolg), door H. J. Bool. — Kediri-

4) getiteld: Adolf Bastian und die heutige Volkerkunde, von K. Th. Preuss (met portret).
5) In 1884 verscheen het eerste stuk van zijn „Indonesien oder die Inseln des malayischen Archipels".

sche Landbouwvereeniging. — Kultuurberichten. — Kleine mededeelingen. — Financieele berichten en verslagen, zoomede de overige wekelijksche rubrieken. — De afd. Handelsmuseum van het Kol. Instituut geeft recente literatuur over aetherische oliën, boschwezen en hout, gommen en harsen, looistoffen, genees- en genotmiddelen, specerijen, voedingsmiddelen, vruchten en groenten.

Korte Berichten voor Landbouw, enz.

In het Nr. van 6 Aug. is o.m. opgenomen het vervolg van het overzicht van de productenmarkt op Java en Madoera gedurende het tweede kwartaal van 1926, zoomede van het overzicht van den invoer van eenige artikelen in de Buitengewesten gedurende 1925.

In hetzelfde nummer wordt de verschijning gemeld van: *a.* Over het uiterlijk van padiplanten, door Dr. P. van der Elst (Korte Meded. van het Alg. Proefst. v. d. Landbouw, No. 1) en *b.* Beschadigingen, ziekten en plagen van Mahonie, aangeplant op Java. (Meded. v. h. Instituut voor Plantenziekten, No. 69).

In- en Uitvoer.

Het Nr. van 6 Sept. bevat een korte beschouwing over rubberprijs en rubberproductie, waaruit o.m. blijkt dat in 1926 de *export van bevolkingsrubber* in Djambi en Palembang en evenzoo in Borneo, vergeleken bij 1925, eenigszins *verminderd* is. — Verder publiceert de hr. H. van Eeghen het eerste gedeelte van een artikel over handel in copra (het in de zon of boven vuur gedroogd vruchtvleesch van de cocosnoot), met welk product Ned.-Indië een belangrijke plaats inneemt op de wereldmarkt.

Madjoe.

In het Sept.-Nr. van dit maandblad der vereeniging van oud- en actief dienende onderofficieren van het leger in Oost- en West-Indië wijdt de hr. J. Keur eene nabetrachting aan het Ind. persbericht, waarin melding wordt gemaakt van het overlijden van den gep. onderoff. Herwijnen, ridder van de Militaire Willemsorde, die in armoede is ondergegaan, wonende in kampong Groedo Sawang gang 2 (Soerabaja). In een klemmend betoog wijst schr. er op dat slechts door algeheele gelijkstelling der pensioenen dergelijke treurige toestanden kunnen worden uit den weg geruimd en voorkomen.

Verder bevat dit Nr. een oorspronkelijk afschrift van het „Journaal van den Militairen Commandant van Goegoe Malintang, luitenant J. B. Banzer (24 Febr. t/m 2 Maart 1841), berustend in het archief te Padang Pandjang. Dit journaal dateert uit den tijd der Padrioorlogen en wijst op heldhaftig gedrag bij ontmoetingen met den vijand.

R. Adjing vertelt dan nog van de Javaansche legende Adji-Soko, of: de oorsprong van het Javaansche alphabet.

De Gids.

In het Sept.-Nr. geeft Prof. J. C. van Eerde levensbijzonderheden en een levendige karakterschets van Dr. Jan Willem IJzerman, de in wijde kringen bekende, hoogst verdienstelijke koloniale figuur.

Verder bevat hetzelfde Nr., verscholen onder het opschrift „Overvraagd", in de rubriek „Aanteekeningen en Opmerkingen", een critische bespreking van de bekende Nota met rekest aan den Min. van Koloniën, opgesteld door den Ondernemersraad voor Suriname. (Zie de rubriek „Suriname" in dit K. W.).

Zending- en Missie-periodieken.

Nederlandsch Zendingsblad. Sept. '26. Jellesma's vestiging te Modjowarno. 1851—Juli 1926. (Met ill.). — Uit de Karo-Batak-Zending (Deli), door J. P. Talens. — De eerste Meisjes-Conferentie op Oost-Java, door H. Schuurman-Nyhoff.

Annalen Missiehuis Tilburg. Sept. '26. De bunzing en de kambroen, Tanimbareesche legende, naar Pr. P. Drabbe. — Bijgeloof op Celebes, door Pr. H. Croonen.

Annalen van het Missiehuis te Roosendaal. De Doesoens op Noord-Borneo (vervolg), door J. Staal.

De Zendingsbode. Aug. '26. Schetsen van Kapan (op Timor), door P. Middelkoop. Nog iets over „alaoet" (geloof aan hekserij). — Een reis door Tjamplong in 1924, door Ds. G. C. A. A. van den Wijngaard (vervolg).

St. Claverbond. Sept. '26. De vaart op Java en de Rotterdamsche Lloyd, door W. K. Met kaartje en afbeeldingen. (Een uitvoerige beschouwing, waarin achtereenvolgens behandeld wordt: De eerste schepen naar Java. — Het monopolie der vaart op Java. — De vrije vaart op Java, na den val der Ver. Oost-Ind. Comp. — De Rott. Lloyd).

* * *

Sic transit gloria mundi. Poetrie Dhoro-wati, vorstin van Modjopahit, door Ram. (Eigen Haard, 4 Sept. '26).

Overzicht van de Inlandsche en Maleisch-Chineesche pers. No. 32. 7 Aug. 1926. (Bureau voor de Volkslectuur en aanverwante aangelegenheden te Weltevreden).

The nomad hunters of Sarawak (Punan-Dajaks), by Ch. Hose. (United Empire. Sept. '26).

Mijnbranden in de Indische kolenmijnen, door ir. B. van Hettinga-Tromp (slot). (Mijnwezen en Metallurgie, Juli '26).

Suriname.

Zooals wij in ons vorig nummer mededeelden heeft Mr. Dr. van den Helm, tot onlangs Gouvernements-secretaris in Suriname, in „Neerlandia" van deze maand belangrijke beschouwingen gewijd aan de voorstellen van den Ondernemersraad voor Suriname.

„Vooreerst dan — aldus de schrijver — trekt het de aandacht, dat de O.R., hoewel pleitende voor Suriname, daarbij niet dat gebiedsdeel, maar het geheele koninkrijk der Nederlanden tot uitgangspunt heeft genomen en zich voorts op een zeer zakelijk standpunt stelt".....

„Nuchtere zakelijkheid, hoe weinig vatbaar ook voor persoonlijke en politieke doeleinden, is ook hier de eenige grondslag voor blijvende welvaart. Eene doorvoering van genoemd beginsel, dat in zijn toepassing op meer aansluiting bij Ned.-Indië neerkomt, zal voorts op menig ander gebied een anderen, meer regelmatigen wind doen waaien in dat afgezonderde hoekje van ons Rijk, waar alles „persoonlijk" is, waar de zaken veel afhangen van de toevallige aanwezigheid van één hier of daar opgevischten of aangewaaiden man.

Zelfs al komt er geen verandering in den tegenwoordigen tragen aanvoer van immigranten (1000 tot 1200 's jaars), dan staat het toch vast, dat Suriname binnen afzienbaren tijd een gebiedsdeel zal worden met eene overwegend Javaansche bevolking, welke Nederland zal dwingen tot Oostindische behandeling".....

„Wat de kolonisatie en immigratie betreft, verkiest de O.R. in de gegeven omstandigheden den uitsluitenden aanvoer van contractanten boven het samengaan daarvan met aanvoer van rechtstreeks voor kolonisatie bestemde Javaansche gezinnen. Wil derhalve die doorgang tot kolonisatie voldoende wijd zijn, dan moet de groote landbouw zich belangrijk uitbreiden, hetgeen weer slechts mogelijk is als de lasten verlicht en de voortbrengingskracht (meer werkdagen en werkuren) verhoogd worden".....

De schrijver meent, o.i. terecht, dat het vraagstuk welk voor uitvoer bestemd gewas de kolonist zal moeten verbouwen ten einde onafhankelijk te blijven van grooten landbouw en plaatselijke markt, tegelijk moet worden opgelost met dat van den grooten landbouw, omdat men anders achter den zoom der welvarende plantages eene groeiende massa van kolonisten krijgt, waarmede men geen raad weet.

Voorts meent de schrijver, dat het vraagstuk van de maatschappelijke en staatsrechtelijke inrichting van de kolonisatie moet zijn opgelost als de groote stroom van vrije immigranten van de plantages loskomt.

„In tegenstelling met de Oost bezit Suriname, behalve bij de Boschnegers en Indianen, geen inlandsche gemeenschappen, waarop een Europeesch bestuur zou kunnen steunen en welke als stof voor inlandsche decentralisatie zouden kunnen dienen"....

„Als voor den eenmaal te verwachten grooten toevloed van vrijgekomen immigranten nieuwe plaatsen van vestiging worden ingericht, kan daar onmiddellijk de nieuwe koers worden ingeslagen. Deskundigen, op de hoogte van Java en zijn inlandsche staatsinrichting, gesteund door Indonesiërs van meer ontwikkeling en gezag dan gewone mandoers plegen te hebben, zullen in het inrichten van bedoelde gemeenschappen een moeilijke, maar zeer zeker vruchtdragende taak vinden".

„Het is niet zoozeer de dommekracht van het aantal der nieuwe drommen Javanen, welke Suriname zal veranderen, als eenmaal de plannen van den O. R. verwezenlijkt worden. Meer zal dit afhangen van de wijze waarop de nieuwe bewoners zullen georganiseerd worden. Daarom zal de vestiging van Javaansche gemeen-

schappen van vrije kolonisten een belangrijke stap zijn in de richting van een ander Suriname, dat voor hem, die het land thans heeft gekend, wellicht eens onherkenbaar zal maken"....

Wij laten het bij deze aanhalingen uit Mr. v. d. Helm's artikel, waarvan het slot luidt:

„Het is van harte voor Nederland en Suriname te hopen, dat de loffelijke pogingen van den O. R. beter zullen slagen dan die van de Welvaartscommissie in 1911 en van 't Suriname-Studiesyndicaat in 1919. Mogen Regeering en Staten-Generaal bereid gevonden worden den gewezen weg in te slaan, waarna het de beurt der Ned.-Indische ondernemers zal zijn aan den oproep van den jongeren broeder gehoor te geven en metterdaad, in samenwerking met het Bestuur van Suriname, den voorgestelden, geweldigen, cultuurarbeid aldaar te beginnen èn te voleindigen."

* * *

Op de hem eigen kernachtige wijze bespreekt Prof. Mr. van Blom in „De Gids" het rekest en de nota van den Ondernemersraad. „Overvraagd" staat boven het artikel.

....„Het rekest verdient (en verkrijgt zonder twijfel) dus de volle aandacht van Regeering, Kamers, Gouverneur en Koloniale Staten. Voorts van elkeen, die belang stelt in het geval.

Het rekest echter doet ongepast en onverstandig, de allures aan te nemen van een ultimatum."

Prof. van Blom zegt dat het moet vaststaan welk exportproduct de kolonisten moeten verbouwen eer het rekest kan worden beantwoord. „Het ware ongehoord zich te verbinden, op staatskosten de plantages aan arbeiders te helpen en in beginsel de begeerde veranderingen in onderwijs, arbeidswetgeving en belastingen toe te zeggen aan de plantagehouders, aleer men weet wat van hun arbeiders na ommekomst van hun contracttijd worden moet"....

„Dit nieuw initiatief, van een kant welks medewerking onmisbaar is ter opbeuring van het door ramp op ramp geslagen Suriname, is verblijdend. Niet het minst omdat het een plan voorlegt, zóó concreet uitgewerkt, dat er aanstonds over te spreken valt en binnen afzienbaren tijd misschien spijkers met koppen kunnen worden geslagen.

... zou nög verheugender — en pas dan als eerste ... tot onderhandelen aanvaardbaar — zijn geweest, ... de rekestranten zich hadden geschikt in wat ook ... en onvermijdelijk is: met hun vragen te blijven ... de grenzen van het redelijke."

* * *

... zijn artikel „Geschiedenis van de koffiecultuur in Suriname" in „De Indische Verlofganger" van 27 Augustus, vertelt de heer Fred. Oudschans Dentz o.m.: „Neale, oorspronkelijk geheeten Niels, die als matroos naar Suriname gekomen was, kwam tot groote welvaart, kocht in Pruisen een graventitel en was eigenaar van de plantage „Nieuw-Levant", waarop de eerste koffie geplant werd."

Lezers die iets meer wenschen te weten van dien Pruisischen Graaf, verwijzen wij naar een artikel van Mr. R. Bylsma in het „Maandblad van het Genealogisch-Heraldisch Genootschap: „de Nederlandsche Leeuw", XXXVIIIe jaarg. no. 3, Maart 1920, blz. 52—54: „De Surinaamsche planter en Pruisische Graaf Stephanus Laurentius Neale".

In een noot deelt Mr. Bijlsma mede dat een incompleet afschrift van Nepveu's Annotatiën wordt bewaard op het Alg. Rijksarchief in de verzameling verspreide W. Indische stukken onder nummer 428.

Wij meenen te weten dat de heer Oudschans Dentz — thans in Den Haag woonachtig — in het bezit is van een volledig exemplaar van Nepveu's Annotatiën, zoodat het exemplaar van het Alg. Rijksarchief aangevuld kan worden.

* * *

Verschenen: Staatsblad, no. 305.

Besluit van den 16den Augustus, tot nadere wijziging van de bepalingen ter uitvoering van de Nederlandsch-Indische, Surinaamsche en Curaçaosche Comptabiliteitswetten, voor zooveel de ontvangsten en uitgaven in Nederland betreft (Staatsblad 1918 no. 520 en 1921 no. 45, junctis 1920 no. 833, 1921 no. 1162 en 1922 no. 680).

Curaçao.

Het nieuwe dok.

Het Koningin-Wilhelminadok, zooals het nieuwe droogdok der Curaçaosche Scheepvaartmaatschappij schijnt genoemd te zullen worden, is 22 Juli l.l. op Curaçao aangekomen. Twee maanden had de reis geduurd.

Oud zeer!

Uit het *Amigoe*-verslag van de Raadsvergadering van 26 Juli 1926:

„Ingekomen stukken:......

een brief met 26 bijlagen van Dr. A. Bergmann, dd. 9 Mei 1926, te kennen gevende, dat hij die stukken overlegt, opdat de Raad zich een voorstelling kan vormen over de wijze waarop het beleid wordt uitgeoefend. Zonder den inhoud dier 26 bijlagen voor te lezen, deelt de voorzitter stuk voor stuk mede, wat die bijlagen zijn, n.l. beschikkingen van den Gouverneur, stukken aan Dr. Bergmann of door dezen aan den Minister van Koloniën of den Gouverneur gericht, enz. en daaronder ook een brief den 19en Juli 1922 uit Curaçao door G. Molengraaff onderteekend en aan den voet waarvan staat, dat de heeren Prakken, Meerdink en Bergmann zich ten volle daarmee vereenigen. De Voorzitter zegt dat in dien brief niet staat, aan wien deze gericht is, maar dat uit de stukken blijkt, dat die gericht is aan den heer Rollin Conquerque (den Haag).

De heeren Abrahamsz, Ellis en Penso werden gekozen tot leden van de Commissie van verzoekschriften, in wier handen... de stukken van Dr. Bergmann worden gesteld. De voorzitter stelt n.l. voor de taak der Commissie wat ruimer op te vatten.

P. L. B. de Haseth †.

De postdirecteur, de heer P. L. B. de Haseth, is Zondag 25 Juli 1926 na een kortstondige ziekte overleden.

Aruba.

La Cruz heeft een treurig bericht over de gevolgen van het gebrek aan drinkwater voor het vee op Aruba. Op een plantage zijn 150 van de 180 schapen dientengevolge gestorven.

Het is te betreuren, schrijft dit blad, dat het volk het geld, dat het verdient, wegsmijt aan auto's, whisky, enz.

De *Amigoe* vernam van 75 cent als prijs voor een blik regenwater op Curaçao.

Z. E. de Minister van Koloniën.

Vergissen wij ons niet, dan was het de heer Winkel, het toenmalige bekwame raadslid, dat helaas te spoedig zijn ambt neerlegde, dat zeven jaar geleden het eerst ervan sprak, dat Curaçao te veel van „het Plein" uit geregeerd werd. Behoudens het kortstondige bestuur van gouverneur Helfrich, die meer dan „het Plein" lief was „zich en zijn initiatief wist te doen gelden, is deze klacht er niet op verminderd. Bij de laatste begrootingsbehandeling heeft de heer Gorsira — wij vermeldden het reeds — er op gewezen, dat hierdoor het aanzien van den gouverneur ernstig schade lijdt, terwijl de Koloniale Raad meermalen het uitgesproken heeft, dat zij liever een regiment van den gouverneur in samenwerking met het „wetgevend" lichaam heeft, dan een voorschrift uit Den Haag, den Kolonialen Raad als hoogste wil opgelegd. Nu is door de korte-golf-zendingen het overleg tusschen minister en gouverneur bijzonder vergemakkelijkt. Men zou dit, staande op het standpunt van den Raad, een schaduwzijde van die overigens zoozeer te waardeeren verbindingen kunnen noemen. Op den Kolonialen Raad zal het dan ook zonder meer geen bijzonderen invloed ten gunste van een voorstel hebben, wanneer de gouverneur, zooals in den loop eener behandeling meermalen is geschiedt, meedeelt, dat het goedkeuring van den Minister van Koloniën wegdraagt of aan diens wenschen beantwoordt.

Het trekt daarom de aandacht, dat kortelings bij een tweetal voorstellen de gouverneur den minister aanstonds naar voren schuift. Zoo in het voorstel, bij de begrooting van 1927 gedaan, om een onderzoek naar het electrisch lichtbedrijf in te stellen: „Aangezien de ontwikkeling van Willemstad het noodzakelijk maakt, dat de electrische verlichting ten spoedigste wordt verbeterd, zal door Z. E. den Minister van Koloniën begin 1927 een electro-technisch ingenieur met practische ervaring worden uitgezonden." En in het laatste voorstel tot herziening der bezoldigingen van de hoofdambtenaren wordt gezegd: „Z. E. de Minister van Ko-

IN DECEMBER DEZES JAARS ZAL VERSCHIJNEN

ART, RELIGION AND CLOTHES

a Collection of Essays by

HERBERT ANTCLIFFE

CONTENTS

Dit boek, gedrukt op goed papier en keurig gebonden zal slechts bij inteekening uitgegeven worden.

Men gelieve zoo spoedig mogelijk inschrijvingen te zenden aan de Administratie van het „Koloniaal Weekblad", Nobelstraat 20, Den Haag.

De prijs zal zijn f 4.50. S

loniën is van oordeel, dat verbetering moet worden aangebracht in de bezoldigingen der hoofdambtenaren in Curaçao". Is in het laatste geval nog mogelijk, dat gedacht moet worden aan een verschil van gevoelen tusschen gouvernur en minister, in het eerste blijkt uit de verdere mededeelingen duidelijk, dat hier het initiatief wel terdege van den gouverneur is uitgegaan.

De Watervoorziening.

Zooals verwacht kon worden, is het voorstel van den gouverneur door den Kolonialen Raad met algemeene stemmen verworpen. Misschien komen wij na de ontvangst der notulen nog op deze zaak terug.

Uit den Verren Vreemde.

Onafhankelijkheid voor de Philippijnen.

Dezer dagen lazen wij dit telegram:

„Het Huis van afgevaardigden der Philippijnen heeft tegen het veto van den Amerikaanschen gouverneur-generaal opnieuw het wetsontwerp aangenomen, dat in een volksstemming over de onafhankelijkheid van deze eilandengroep voorziet. Aangezien de Senaat het wetsontwerp reeds voor eenigen tijd goedgekeurd heeft, is thans het woord aan president Coolidge, die binnen een half jaar het wetsontwerp moet onderteekenen of zijn veto moet uitspreken. Men houdt het niet voor uitgesloten, dat Coolidge het wetsontwerp eveneens goedkeuren zal."

Het komt ons niet overbodig voor hierbij een toelichting te geven, aangezien de desbetreffende regeling voor de Philippijnen geen gewone en ook niet algemeen bekend is.

Het aandringen op een volksstemming, om te doen uitmaken of een meerderheid van het stemgerechtigd deel der bevolking al dan niet voor dadelijke onafhankelijkheid is, danwel vooralsnog aan de Vereenigde Staten de voogdijschap nog wil opgedragen zien, heeft zich in die mate laten gelden, dat het in een wetsontwerp verwerkt is geworden. Dit wetsontwerp verwierf de vereischte meerderheid in Senaat en Huis van afgevaardigden te Manilla.

De gouv.-generaal heeft het recht van veto, en Gen. Wood maakte hiervan gebruik. Maar — en nu komt 't eigenaardige — een meerderheid van 2/3 der leden in beide Kamers van het Philippijnsche parlement kan dat veto weer te niet doen. Dit is dan nu blijkbaar geschied.

Ten slotte berust het definitieve veto-recht bij den President van de Vereenigde Staten. Coolidge staat nu dus voor een zeer moeilijke beslissing, die ver strekkende gevolgen kan hebben.

De aandrang om onafhankelijkheid moet, zou men zeggen, in de Ver. Staten meer kans hebben verhoord te worden, nu deze in hun Sesqui-centennial-exposition te Philadelphia (Juni—December) op grootsche wijze de vreugde demonstreeren anderhalve eeuw geleden de onafhankelijkheid te hebben mogen verwerven. Intusschen moet erkend, dat de strijd der tegenstanders minder gericht is — of althans heet te zijn — tegen het recht van de Philippijnen op een eigen bestaan, maar dat zij de Philippijnen nog in lange niet rijp achten om aan zich zelf overgelaten te worden, opvatting, die ook door menigen onpartijdigen buitenstaander gedeeld wordt, en die, naar het inzicht van den gouverneur-generaal, in het wetsontwerp in kwestie niet op voldoende wijze tot haar recht komt.

Nederlandsche vrouwen naar den vreemde.

Een particuliere correspondentie in de „N.R.Ct." van 8 September uit Kaapstad herinnert er aan hoe bevordering van den overgang van Britsche meisjes en vrouwen, als middel wordt aangewend door het Britsche Rijk om de overzeesche gebieden Britsch te consolideeren. Hiervoor bestaat zelfs een vereeniging: Society for the Oversea Settlement of British Women.

Kan hierin niet een vingerwijzing liggen, vooreerst voor wie willen medewerken om in Z.-Afrika het Hollandsch element te versterken, en voorts, met meer algemeene strekking, voor wie het te veel aan vrouwen in ons land een weg naar den vreemde wil aanwijzen? Is er voor het Hollandsche meisje geen plaats in de vele Nederlandsche koloniën, die, buiten het vaderland, te zamen den Nederlandschen stam doen voortleven?

Overdaad van intellectuals in Britsch Indië.

Britsch-Indië heeft een lastige overdaad van gegradueerden. En de stroom wast maar door. Alleen Madras zou dit jaar al weer 1450 van het einddiploma voorziene leerlingen op de markt brengen. In Juni leverde Bombay 540 bachelors of arts, terwijl het een grooter aantal met onvoldoende heenzond. Calcutta voegde het zijne aan toe. Er zijn nog 12 andere z.g.n. universities elders in Indië, die elk hun water doen toevloeien aan den grooten stroom *of educational achievement.*

Wat is eraan te doen? vraagt The Times of India (Ml. Ed. 28 Aug.). Sedert het beginsel geldt, dat onderwijs voor iedereen open staat, valt er niet aan te denken de gelegenheid ter toelating te beperken. Wie studeeren wil moet vrij zijn dit te doen. Maar als de studie het vooruitzicht insluit, dat de student zonder betrekking zal blijven en voor de maatschappij even als voor zich zelf een lastpost zal worden, dan wordt hiermede toch een kwestie van algemeen belang gemoeid. Vindt hij geen middel van bestaan, passend bij de gewekte verwachtingen, dan komt hij allicht ten laste van de gemeenschap, zonder eenig productief effect. Wordt hij zoo tot een parasiet, dan zal de enkeling geen gevaar doen ontstaan. Groeit het aantal tot den omvang die 't in enkele jaren in Indië bereikt heeft, dan is het probleem er een van het allergrootste belang geworden.

Wie een positie bekleedt, die een wetenschappelijke onderlegging onderstelt, verwacht een tractement, dat opweegt tegen het loon van den eenvoudigen werkman, maar als de markt overvoerd wordt, als de mededinging der betrekkingzoekenden den werkgever in staat stelt de tractementen te drukken, dan verergert de toestand ten nadeele van de intellectueelen, dan toch komen zij wel een werkkring vinden, ook nog in minder gunstige positie.

Een afdoend middel om den misstand uit de wereld te helpen, weet The Times of India niet aan te wijzen, maar hij meent toch wel eenige maatregelen te kunnen aanbevelen, die ten goede kunnen meewerken.

Als eerste sluit hij zich aan bij een advies gegeven door Sir Brajendranath Seal. Daarin wordt aanbevolen het hoogste onderwijs meer aan technische studie te wijden. De Indische student, die, wijsgeerig aangelegd, de studie kiest uit drang tot bespiegelende overwegingen, zal dien weg niet willen opgaan, en voor hem is het universitair onderwijs, naar de oorspronkelijke doeling, vooral bestemd, maar de practijk heeft velen naar de colleges gebracht, om een positie in de maatschappij te verwerven, en het hooger onderwijs heeft zich ook tot vormende instelling voor de practijk gemaakt. Economisch heeft een land als Indië zeker meer behoefte aan, en dus ook meer plaats voor technisch-wetenschappelijk onderlegden, dan aan en voor schoolsche geleerden.

Een ander middel is de instelling of verbetering van Appointments Boards bij de universiteiten. De werkgever is niet steeds genegen om veel waarde te hechten aan een aanbeveling door het bestuur van een instelling zelf aan haar oud-leerlingen verstrekt, dit te minder waar het bestaan van vele universiteiten deze in concurrentie op de markt brengt. Om in deze richting goed werk te verrichten, ten baie van de ondernemers, de universiteit, en de gegradueerden, moet stelselmatig te werk worden gegaan. En hierbij wordt dit middel met het in de derde plaats bijgebrachte samen: publiciteit.

De Appointments Boards moeten zich, volgens een te nemen systeem, op de hoogte houden van de behoeften der werkgevers. Omgekeerd moeten deze ingelicht worden over de voordeelen, verbonden aan het in dienst nemen van geschoolde, goed onderlegde krachten, en over de beschikbare adspiranten. In 't algemeen zal meer bekendheid over en weer allen ten goede komen, statistieke, periodieke en bijzondere mededeelingen kunnen hiertoe medewerken.

Als men de meer uitvoerige uiteenzetting van The Times of India overweegt, kan men zich bezwaarlijk aan den indruk onttrekken, dat de remedie niet naar den omvang van de gesignaleerde kwaal berekend is.

Hierin mag, dunkt ons, voor Nederlandsch-Indië eenige waarschuwende leering opgesloten liggen. Het hooger onderwijs levert in Indië nog weinig gegradueerden af. Stemmen gaan reeds op om het middelbaar onderwijs meer op te drijven, ten einde de kweekplaats voor het hooger onderwijs meer productief te maken, en zulks niettegenstaande het aantal afgewezenen in alle klassen en bij 't eindexamen der H. B. S. in Indië ontzettend hoog is.

Men zij en blijve indachtig, dat het hooger onderwijs berekend moet zijn op de behoefte van Indië aan gegradueerden, en dat niet omgekeerd, om de hoogescholen te bevolken, studenten gekweekt zullen worden, die acht of Indië behoefte heeft aan — en plaats voor — volleerden.

Mededeelingen.

Van het Dagelijksch Bestuur.

Aan Heeren Secretarissen ter overweging bij het maken van propaganda:

1e. de personen, wier namen in de kolommen van het K. W. worden vermeld en nog geen lid zijn van Oost en West, daarmede in kennis te stellen en hen uit te noodigen zich als lid op te geven;

2e. onderwerpen in het Orgaan behandeld en van belang voor personen in de afdeeling woonachtig, te hunner kennis te brengen met verzoek als voren.

Van het Informatie-Bureau:

INDISCHE VERLOFGANGERS.

E. K. Ezerman, Assistent-resident ter beschikking van den Gouverneur der Oostkust van Sumatra; p/a. Nederlandsche Handel Maatschappij te Amsterdam.

W. P. Thijsen, Leeraar b/d H.B.S. te Bandoeng; Huize „Marianne", Franschestraat 1 te Nijmegen.

Kerkhoff, Controleur 1e categorie b/d P.T.T.-dienst; p/a fam. Van Rijn, Van Speijkstraat 39, 's-Gravenhage.

F. F. van Bloemen Waanders, Controleur bij de Pandhuisdienst; p/a fam. de Witt, Van Diemenstraat 192, 's-Gravenhage.

Mevr. J. Swart, geboren Macaré, 1e commies b/d S.S. en Tramwegen; Van Blankenburgstraat 157, Den Haag.

F. E. C. Godée Molsbergen, Lands-archivaris, p/a. firma Heldring en Pierson, Den Haag.

C. Oldenburg, Leeraar b/d Kon. Emmaschool te Soerabaja; p/a Mevr. de Wed. Drechsler, Archimedesstraat 33, 's-Gravenhage.

M. J. Vrolijk, Inspecteur bij het Gevangeniswezen; Galileïstraat 100, 's-Gravenhage.

J. G. Numans, Hoofdingenieur, hoofd van het Centraal Waterschapskantoor voor de Vorstenlanden te Djokjakarta; p/a Pension des Indes, 1e Sweelinckstraat no. 41, 's-Gravenhage.

P. B. de Raad, 1e werktuigkundige b/d Gouv. Marine; Fahrenheitstraat 669, 's-Gravenhage.

H. Ch. Croes, Inspecteur van het Inlandsch Onderwijs in de 3de afdeeling te Jogjakarta; Laan van Meerdervoort 281, Den Haag.

H. Fockens, 1ste Officier b/d Gouv. Marine; Laanstraat 18, Baarn.

H. J. de Jamaer, 1e luitenant der Infanterie; Landzichtlaan 4, Heemstede (N.-H.).

Dr. J. Vermande, Dir. apotheker 1ste klasse; Biltsstr. 153, Utrecht.

Ch. Th. Weidner, Controleur 1ste klasse bij het Binnenlandsch Bestuur; p/a J. G. Ballego, Witte Singel 22, Leiden.

D. G. van Buuren, Leeraar bij de H.B.S. te Soerabaja; Belgische plein 19, 's-Gravenhage.

Mr. H. W. E. Klomp, Raadsheer b/h Hooggerechtshof in Ned.-Indië; Hooge Rijndijk F. 144, Leiderdorp.

A. F. Diem, Hoofdagent van Politie 1e kl. in de residentie Soerabaja; p/a H. Lohman, Tramstraat 8 Oerliken, (Zürich).

L. F. Goelst, Kantoorhoofd b/d S.S. en Tramwegen; Barendszstraat 31, 's-Gravenhage.

F. W. E. Hesse, Mijnbouwkundig opzichter 1e kl. b/d dienst v/d Mijnbouw, werkzaam b/d Oembilinmijnen; Zellerfeld i/Harz.

Ir. H. P. W. Mariouw Smit, Ir. 2e kl. b/d S.S. en Tramwegen; Obrechtstraat 214, 's-Gravenhage.

J. W. G du Mee, Technisch opzichter 1e kl. bij 's Landsgevangenis te Tjipmang (Meester Cornelis); p/a Mevr. de Wed. Scheepmaker-du Mee, Wilhelmina v. Pruisenstraat 37, 's-Gravenhage.

H. J. de Groot, Controleur 1e kl. b/h Binnenl. Bestuur; Sweelinckplein 46, 's-Gravenhage.

L. Kerkhoff, Stationscommies 2e kl. bij de S.S. en Tr.; Van Speijkstraat 173 II, 's-Gravenhage.

H. R. Poublon, Idem als voren; Van Speijkstraat 173 II, 's-Gravenhage.

L. G. Vonk, Onderwijzer der 1e kl. bij het O. E. L. O.; Oostsingel 108, Schiedam.

C. Th. de Booy, Referendaris bij den Volksraad; 1e van den Boschstraat 19, 's-Gravenhage.

C. W. Naar, Districts-Geneesheer in Suriname; Morschweg 8, Leiden.

Mutatiestaat van 8 tot 15 September.

Nieuwe Leden:

Nieuwe Leden	Geïntroduceerd door
L. Ph. Hoogensteyn, Amsterdam, Hoofdweg 120. f 5.—	den Heer F. de Munnik te Den Haag.
P. van Hees Meijer, Hoofdopzichter B.O.W., Den Haag, Eschdoornstraat 159, p/a. A. Visser. f 5.— A. Leidelmeijer, Ambtenaar 2de kl. In- en Uitvoerrechten, Den Haag, Laan v. Meerdervoort 717. f 5.— J. J. Westerman, Lid van de 2e Kamer, Den Haag, ...straat 7. f 10.—	Secretaris Afdeeling Den Haag.
... Handelsbank, Arnhem, Jansbuitensingel 33. f 5.— ... Lijberse, Arnhem, Zijpendaalscheweg 16. f 5.— ... H. Tromp Meesters, Arnhem, Velperweg 90. f 5.—	Secretaris Afdeeling Arnhem.
... W. Stroink, oud-Kapitein N.-I. L., Enschedé, Rennenstraat 80. f 5.— ... Hansma, Enschedé, Groen van Prinstererlaan 37. f 5.— ... B. Mans, Enschedé, Deurningerstraat 118. f 5.— J. D. Ruijs, Enschedé, Marthalaan. f 5.— Openbare Leeszaal en Bibliotheek te Enschedé, Markt 14. f 5.— ... Overweg, Hengelo, Enschedéschestraat 305. f 10.— ... Wevers, Hengelo, Middenstandswoningen, Barnerstraat. f 5.—	den heer G. W. Stroink te Enschedé.

Adresveranderingen:

E. K. Ezerman, Ass.-Resident m.v., van: Pematang-Siantar naar: Amsterdam, p/a. Ned. Handel-Mij., Heerengracht 495. f 5.—

G. Wesselink, van: Weltevreden naar: Amsterdam, p/a. Kantoor K. P. M., Prins Hendrikkade. f 5.—

J. Vermande, Dirig. Mil. Apotheker 1e kl., van: Weltevreden naar: Utrecht, Biltstraat 153. f 5.—

H. Jakobs, Officier van Gezondheid N.-I. L., van: Djokdja naar: Den Haag, Obrechtstraat 436. f 5.—

M. J. Vrolijk, Inspecteur van het Gevangeniswezen, van: Weltevreden naar: Den Haag, Galileïstraat 100. f 5.—

...ans, Hoofdkantoorhoofd S.S., van: Den Haag, Archimedesstraat 51, naar: Les Avants-sur-Montreux, p/a. Mevrouw Boer-de Haan.

H. Ramondt, van: Den Haag, Sweelinckstraat 41 naar: Nice, p/a. Bureau Hollandais, Rue Verdi 31.

J. B. Hartelust, Ass.-Resident m.v., Den Haag, van p/a. Ned. Handel Mij. naar: Lubeckstraat 80.

J. A. Quist, Adsp.-Controleur B.B. m.v., Den Haag, van: Valkenboschlaan 3 naar: Lubeckstraat 80.

J. M. G. de Vrijer, Hoofdopzichter Mijnbouwdienst, van: Den Haag, Lumeystraat 62, naar: Bandoeng, p/a. Hoofdbureau Mijnbouwdienst.

M. A. Evers, Kapitein Inf., thans te Buitenzorg, Tjileboetsche Weg, hoek Boeboelak.

Ph. C. A. J. Quanjer, thans Adj.-Inspecteur Inl. Onderwijs, van: Serang naar: Medan.

J. Dekker, Leeraar M. O. Lichaamsoefeningen, van: Oldenzaal naar: Teteringen (Breda), Molenstraat 17. f 5.—

A. J. Rooseboom, oud-Luit.-Kolonel N.-I. L., Voorschoten, van: Hotel Deurloo naar: Papelaan 4c.

Vereeniging „OOST en WEST".

HOOFDBESTUUR: Heulstraat 17, 'S-GRAVENHAGE.

STUDIE-COMMISSIE. De gedelegeerde dezer Commissie, de Heer J. C. HIETINK, Prins Mauritsplein 23, Den Haag, Tel. 50752, neemt belangeloos de zorg op zich van in Nederland vertoevende kinderen en jongelieden uit Oost- en West-Indië, die hier te lande geen familie of kennissen hebben, die dit kunnen doen.

INFORMATIE-BUREAU ten behoeve van personen, die een werkkring zoeken in Nederl. Oost- of West-Indië of daartoe hunne kinderen of pupillen willen opleiden, ook voorlichting verstrekkende op elk gebied aan personen van Indië komende of aanraking met Indië zoekende. Men wende zich tot den Secretaris, Heulstraat 17, 's-Gravenhage, Telef. 14519, Bureau-uren 10—12 v.m. en 2.30—4 n.m. Schriftelijke verzoeken om inlichtingen zonder bijvoeging van porto voor de beantwoording worden als regel buiten beschouwing gelaten.

TEHUIS VOOR INDISCHE STUDENTEN, Prins Mauritsplein 23, Den Haag, Telef. 507 52. Dit „Tehuis" biedt aan studeerenden van alle landaarden uit Oost- en West-Indië, wier ouders niet in Nederland vertoeven, tegen matigen prijs een tijdelijk verblijf aan, desgewenscht met hulp en voorlichting. Aanvragen te richten tot den Directeur, den Heer J. C. HIETINK of den administrateur, den Heer W. MEIJER.

TEHUIS VOOR NEDERLANDSCH-INDISCHE BEDIENDEN, „Persinggahan", van Boetselaerlaan 2, 's-Gravenhage, waar Ned.-Ind. bedienden een tijdelijk onderkomen en hulp en raad kunnen vinden. Inl. bedienden, die met een familie naar Indië willen terugkeeren, een dienst zoeken of van dienstbetrekking willen veranderen, wenden zich tot den Directeur, den Heer F. DE MUNNIK, Telef. No. 50248.

LEESZAAL, Heulstraat 17. Bevat de actueele lectuur betreffende Oost- en West-Indië.

NEDERLANDSCHE REISVEREENIGING (Anna Paulownastraat 48, Den Haag). Samenwerking ten behoeve van aan hen die uit Nederland naar Indië gaan en omgekeerd, op de landreis in Europa reisgelegenheid te verstrekken als waarborg voor een billijke en belangwekkende reis.

BUREAU VOOR ADVIEZEN op huishoudelijk- en maatschappelijk gebied, onder leiding van de Dames J. Franco Mendes—Calisch en L. Kappeijne van de Coppello—Wijgers. Spreekuur Donderdagmiddag 2—4 en volgens afspraak, Nic. Maesstraat 57, Amsterdam, Tel. 22492.
Aan dit bureau is een cursus verbonden ter opleiding van vrouwen en meisjes die naar Indië gaan.

** Bij het INFORMATIE-BUREAU van de Vereeniging „Oost en West", Heulstraat 17 en de Firma MARTINUS NIJHOFF, Lange Voorhout 9, Den Haag, zijn de navolgende werkjes verkrijgbaar:

a. 1. **Een boekje over onze Oost voor hen, die er niet geweest zijn.** (Tweede druk).
Prijs: **f 0.50** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
2. Onze Oost. II. **Iets over den Inlander en zijn Zieleleven,** door T. J. BEZEMER.
Prijs: **f 0.05** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.

b. Onze West Tweede druk bestaande uit:
1. **De Kolonie Suriname,** door FRED. OUDSCHANS DENTZ;
2. **De Kolonie Curaçao,** door Mr. B. DE GAAY FORTMAN.
Prijs: **f 0.50** en f 0.06 frankeerkosten.

c. Staats- en particuliere betrekkingen in onze Overzeesche Bezittingen: Werkkring en Vooruitzichten.

No. I. **De Bestuursambtenaren in Nederl.-Indië.** (Thans in revisie).
Prijs: **f 0.75** per exemplaar en f 0.06 frankeerkosten.
No. II. **De Geëmployeerde bij de Javasuiker-Industrie.** (Thans in revisie).
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
No. III. **De Rechterlijke Ambtenaar in Nederlandsch-Indië.** (2de verbeterde druk).
Prijs: **f 0.50** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.
No. IV. **De Ingenieur in Nederlandsch-Indië.** (Op nieuw herzien).
Prijs: **f 0.75** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
No. V. **De Ambtenaar bij het Boschwezen in Nederlandsch-Indië.**
Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
No. VI. **De Ambtenaar bij het Onderwijs in Nederlandsch-Indië.** (Op nieuw herzien).
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
No. VII. **De Vooruitzichten van den Nederlandschen Arts in Nederl.-Indië, zoomede verplegers en verpleegsters, militaire apothekers bij den Burgerlijken en Militairen Geneeskundigen Dienst aldaar.** (Op nieuw herzien).
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.06 frankeerkosten.
No. VIII. **De Ambtenaar bij den dienst der in- en uitvoerrechten en accijnzen in N.-I.**
Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
No. IX. **De Ambtenaar bij de Gouvernements-Marine in Nederl.-Indië.** (Opnieuw herzien).
Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
No. X. **De Ambtenaar bij den Post-, Telegr.- en Telef.dienst in N.-I.** (Op nieuw herzien).
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.06 frankeerkosten.
No. XI. **De Geëmpl. bij de Rubber-(caoutch.) cultuur en bij eenige Bergcultures in N.-I.**
Prijs: **f 0.40** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

Onze Koloniën. Prijs **f 0.35** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

Serie I.
No. 1. Nederlandsch-Indië en de handel.
" 2. Indische toestanden gezien door een inlander.
" 3. Het leven van den bestuursambtenaar in het binnenland.
" 4. Sarikat-Islam.
" 5. De Suikernijverheid in Nederlandsch-Indië.
" 6. De afschaffing van de laatste heerendiensten op Java.
" 7. Denkbeelden der Inlanders van onzen Indischen Archipel omtrent het ontstaan van ziekten.
" 8. De Europeesche vrouw in Indië.
" 9. De bosschen van Nederl.-Indië, hunne benutting en verzorging.
" 10. Over de Kolonie Suriname.

Serie II.
No. 1. De militaire positie van Nederlandsch-Indië.
" 2. Het Javaansch tooneel.
" 3. Het spoor- en tramwegwezen in Nederlandsch-Indië.
" 4. De theecultuur op Java.
" 5. 's Lands Plantentuin te Buitenzorg.
" 6. Een doode taal in Indië.
" 7. De inlandsche dorpsgemeenschap op Java.
" 8. De rijstteelt in Nederlandsch-Indië.
" 9. De Javaan gelijk hij schijnt en is.
" 10. Brandende Koloniale Vraagstukken.

Serie III.
No. 1. Over Bali en zijne bewoners.
" 2. Bevloeiing in Nederlandsch-Indië.
" 3. Kindercriminaliteit in Nederlandsch-Indië.
" 4. Indische Scholen onder de Oost-Indische Compagnie.
No. 5. Nederlanders in Indië.
" 6/7. Het Nederlandsch-Indisch Volkscredietwezen.
" 8. Het leven van den Europeeschen militair in Ned. Oost-Indië.
" 9. De Slavernij in Oost-Indië.

Bovenstaande werkjes zijn ook verkrijgbaar bij den Hoofdvertegenwoordiger der Vereen. in Ned.-Indië, den Heer Mr. K. FAUSER, Tandjong Balei, Sumatra's Oostkust.